

Navštívte BIVIO – unikátny sociálny podnik, ktorý tvorí hotel, reštaurácia, práčovňa a vzdelávací-rehabilitačné centrum.
HOTEL*** – kapacita 21 ľudí, bezbariérový, 24-hodinová recepcia, bezplatné parkovanie
REŠTAURÁCIA – kapacita 40 ľudí, skvelá tradičná kuchyňa.

Otváracie hodiny:

Pondelok: 7:00 – 15:00

Utorok – Sobota: 7:00 – 22:00

Nedeľa: 7:00 – 19:00

Raňajky: 7:00 – 10:00

Obedové menu: 11:00 – 14:00

À la carte:

Pondelok: 11:00 – 14:00

Utorok – Sobota: 11:00 – 20:00

Nedeľa: 11:00 – 18:00

BIVIO

KONFERENČNÁ MIESTNOSŤ – kapacita 60 ľudí, plne vybavená, možnosť cateringových služieb

www.bivio.sk

www.facebook.com/bivio.centrum

BIVIO, Alstrova 153, 831 06 Bratislava, tel.: 02/2085 0710

bivio@bivio.sk, repcia@bivio.sk

INFORMÁCIE ZPMP v SR 5-6/2018

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

téma:
Centrum BIVIO

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP 2018

23. ročník sůtažnej prehliadky prác ľudí s mentálnym postihnutím

22. 11. 2018 — 10. 1. 2019 • Lesnicke a drevárske múzeum • Námestie SNP 22/33 • Zvolen • www.ldmzvolen.sk

otváracie hodiny výstavy: pondelok — piatok 8.00 — 17.00 • prístup je bezbariérový

CENA GRAND PRIX

- Klienti a zamestnanci chránenej dielne Impulz (24-50 r.) / Impulz, ZPMP v Petržalke, Turnianska 10, 851 07 Bratislava / Renesančná galéria časť 1., Renesančná galéria časť 2., Renesančná galéria časť 3.

CENA PRE JEDNOTLIVCOV

- Dullová Andrea, 27 r. / Impulz, ZPMP v Petržalke, Turnianska 10, 851 07 Bratislava / Cena za Tkaný textil (3 kusy)
- Piruš Pavol, 16 r. / Občianske združenie Čmelík, Centrum rodiny, Bazovského 6, 841 03 Bratislava / Cena za kresbu, súbor prác: Bicykel, Moja omama, Hojdačie kreslo
- Chmelár Milan, 81 r. / CSS-Juh Trenčín, Liptovská 10, 911 08 Trenčín / Cena za kresbu, súbor prác: Skaza sveta sopkou, Svet k ľudu, Plavba do lepšieho sveta
- Razog Pavol, 26 r. / Centrum sociálnych služieb, Domov pod Tatrami, Družstevná 25/3, 059 35 Batizovce / Cena za kresbu, súbor prác: V Levoči, Architektúra
- Koleda Jaroslav, 42 r. / PSB, Štúrova 19, 984 01 Lučenec / Cena za maľbu: Moja krajina snov
- Karvaj Martin, 8 r. / Spojená škola - SZŠ internátna pre žiakov s NKS, Pod kalváriou 941, 955 01 Topolčany / Cena za maľbu: V ľadovom kráľovstve
- Karvaj Peter, 9 r. / Spojená škola - SZŠ internátna pre žiakov s NKS, Pod kalváriou 941, 955 01 Topolčany / Cena za maľbu: Hádač, na čo myslím
- Karvajová Maxieta, 12 r. / Spojená škola - SZŠ internátna pre žiakov s NKS, Pod kalváriou 941, 955 01 Topolčany / Cena za maľbu: Šašove kráľovstvo
- Fuchs Michal, 40 r. / DSS prof. K. Matulaya, Lipského 13, 841 03 Bratislava / Cena za pastel: Dovolenska
- Hvozda Michal, 42 r. / DSS prof. K. Matulaya, Lipského 13, 841 03 Bratislava / Cena za pastel: Sen o domácom zvieratku

CENA PRE KOLEKTÍVNU PRÁCU

Klienti a zamestnanci chránenej dielne Impulz (24-50 r.) / Impulz, ZPMP v Petržalke, Turnianska 10, 851 07 Bratislava / Chránme prírodu

CENA ZA STVÁRNENIE TÉMY: V KRAJINE SNOV

- Huzbanová Janka, 39 r. / Dom Svitania, n. o., Jakubov 79, 900 63 Jakubov / V krajine snov: romantika cestou do práce
- Slavkovský Jozef, 52 r. / Centrum sociálnych služieb, Domov pod Tatrami, Družstevná 25/3, 059 35 Batizovce / Na dedine
- Adamecová Diana, 12 r. / Spojená škola, Valová 40, 921 01 Piešťany / O šípkej Ruženke
- Grgáčová Janka, 38 r. / DSS a ZPS, Hrnčiarska 37, 902 01 Pezinok / V sne
- Gaisbacherová Jana, 31 r. / DSS Méta, A. Medňanského 2408/48, 036 01 Martin / V krajine zázrakov
- Slezák Adrián, 48 r. / DSS prof. K. Matulaya, Lipského 13, 841 03 Bratislava / Sen podľa Nilsa Holgersona
- Mihálik Tomáš, 27 r. / Stacionár NÁŠ DOM n. o., Beethovenova 20, 917 08 Trnava / Vtáčie pierka
- Hajnalová Marcela, 34 r. / DD a DSS Zvolen, stredisko Symbia, Moyzesova 50, 960 01 Zvolen / Na zámku

CENA ZA KERAMIKU

- Kolektívna práca / keramika: Erik Biháry, 30 r., Peter Lindtner, 45 r., Jana Grgáčová, 38 r. / DSS a ZPS, Hrnčiarska 37, 902 01 Pezinok / Domček snov
- Daniel Harach, 27 r., Kristína Hrzková 28 r. / DD a DSS Zvolen, Stredisko Symbia, Moyzesova 50, 960 01 Zvolen / kolekcia keramiky
- Mišo Martin, 36 r. / Impulz, ZPMP v Petržalke, Turnianska 10, 851 07 Bratislava / Čaj s priateľom (keramika)
- Pčolár Roman, 24 r. / Impulz, ZPMP v Petržalke, Turnianska 10, 851 07 Bratislava / Mesto - leprelo

Odborná porota: akad. mal. Jozef Šufliarský • výtvarník Pavol Móz
• výtvarníčka PaedDr. Tatiana Harachová
odborná garantka projektu: akad. mal. Katarína Kuzmová

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2019

Milí čitatelia,
aj v roku 2019 si môžete objednať časopis Informácie ZPMP v SR, ako aj časopis To sme my. Vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu:
Republiková centrála ZPMP v SR, Alstrova 153, 831 06 Bratislava. Dobrovoľný príspevok je 10 €. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP v SR na rok 2019

Meno, priezvisko:

Adresa (telefónne číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet)

Dátum a podpis objednávateľa

Dobrovoľný príspevok možno uhradiť: prevodom na účet

poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: SK550200000000140534012 / Variabilný symbol: 60419

 MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VEČÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 MINISTERSTVO SPRÁVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY	 Bratislavský samosprávny kraj	 THE VELUX FOUNDATIONS VILJEM FONDEN DE VELUX FONDEN
 Európska únia	 Operačný program Efektívna verejná správa	 Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti	 AVON the company for women	 FaxCOPY
 VEOLIA	 Istropolitana Agency The Storytelling Agency	 PETRŽALKA	 NADÁCIA GRANVIA	 Nadácia Orange
 TA3 NADÁCIA	 DARUJME.sk	 ARTFORUM	ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV	

- 2 **Úvodník**
// Elena Kopalová
- 3-14 **Téma: BIVIO**
- BIVIO – spomíname, ako sa začala a ako pokračuje naša cesta...
// PhDr. Iveta Mišová a Mgr. Maroš Horanič
 - Centrum BIVIO v zahraničí // Mgr. Maroš Horanič
 - BIVIO – Deň otvorených dverí // Mgr. Katarína Peterecová
 - BIVIO – Slávnostné otvorenie // Mgr. Katarína Peterecová
- 15-22 **Farby života**
- 23-24 • V krajine snov – výtvarný salón ZPMP v SR 2018
- Zo života združení**
- Pohľad do sveta za plotom // Mgr. Michaela Krošláková
 - V Trenčíne sme plávali a rozdávali radosť deťom! // Ing. Róbert Lezo
 - „DOBRÁ ZVEŠŤ – SVETOM DÁVA SA NIESŤ“
Správa o uskutočnení podujatia – 13. ročníka Olympiády Domova sociálnych služieb
- 25-26 „Náš dom“ // Organizátori ZPMP v SNV – DSS „Náš dom“
- Zahranicie**
- Pripravte si plán // Mgr. Katarína Peterecová
 - Konferencia v Olomouci // Mgr. Ľubica Vyberalová
- 27-30 **Sociálne služby**
- V DSSpKM začíname s animáciami // Mgr. Erik Forgáč / Mgr. Michal Kralovič
/ OZ Stopy snov – rozhovor
- 31-32 **Projekty nadácií**
- Okrúhly stôl – včasná intervencia – ako podporiť spoluprácu všetkých
// Kamila Adamkovičová
 - Škola inkluzionistov v centre BIVIO // Zuzana Wagnerová
- 33-35 **Správy z centrály**
- 36 **Ďakujeme**
- V mene ZPMP v SR srdečne blahoželáme
 - Prof. MUDr. Mária Šustrová, CSc. oslávila významné životné jubileum

Vitajte, milé Vianoce!

A už sú tu zas! Len toľ sme sa vrátili z dovolenky, odprevadili deti do školy a Vianoce už zasa stoja za dverami!

Boli časy, keď moje deti písali Ježiškovi a potom nedočkavo očakávali, či ich prania splní. Môj synček mal zvláštny spôsob predkladania želaní. Istý čas sa jeho listy Ježiškovi podobali skôr na objednávku obchodného zástupcu. Písal: ponožky froté, fixky veľké, cédečko nové atď.

Bolo zábavné i dojemné čítať tieto listy.

Dospelí ľudia už Ježiškovi nepíšu, i keď majú veľké prania a boja sa dúfať, že sa im splnia.

No niekedy sa stane zázrak! Ako pred piatimi rokmi, keď predkladateľom projektu BIVIO tesne pred Vianocami prišlo oznámenie, že ich projekt bol schválený!

S nadšením sa vrhli na uskutočňovania svojho sna a hľa, po piatich rokoch tvrdej roboty, úspechov i nezdarov, zdolávaní prekážok je BIVIO na svete! Nie som povolaná opisovať, aké cesty k tomu viedli, o tom sa iste dočítate na inom mieste. Som len hlboko vďačná Ivete, Mariánovi a ďalším nadšencom, ktorí skvelú myšlienku dokázali premeniť na skutočnosť. Skutočnosť, čo je nádejou pre 10 ľudí s postihnutím, ktorí tu nájdu zaujímavú prácu a každoročne pre 10 ďalších a 10 a 10... ľudí s mentálnym postihnutím možnosť zaučiť sa, získať zručnosti a následne získať zamestnanie na trhu práce.

Navštívila som BIVIO pri jeho prípravách na slávnostné otvorenie a musím povedať, že som bola nadšená a očarená. Citlivo zreštaurovaná budova, prekrásna rozsiahla záhrada, množstvo plánov na nastávajúci čas – čo povedať?

Najlepšie urobíte, keď si do Centra BIVIO zájdete a presvedčíte sa sami. V nastávajúcom vianočnom čase si iste nájdete čas na posedenie v krásnom prostredí na tichom mieste. Pravdepodobne vám z reproduktora budú znieť krásne vianočné melódie. A ja vám všetkým želám krásne a požehnané Vianoce!

Elena Kopalová

Bratislava, december 2018

BIVIO – SPOMÍNAME, AKO SA ZAČALA A AKO POKRAČUJE NAŠA CESTA...

Príbeh nášho BIVIO sa začal písať v lete roku 2013. V júni prišli po prvý raz na Slovensko zástupcovia Nadácie Velux s rozhodnutím, že chcú rozvinúť svoju podporu aj u nás. Nadácia Socia oslovila organizácie, ktoré mala v databáze, s ponukou na osobné stretnutie, a tak sme sa vďaka tomu i my zúčastnili na informačnom stretnutí. Bolo to veľmi inšpirujúce a motivujúce. Hneď po stretnutí sme začali nahlas uvažovať, ktoré problémy, týkajúce sa mladých ľudí s mentálnym postihnutím by sme mohli riešiť. Bolo a je množstvo oblastí, v ktorých treba pomáhať, ak ich chceme plnohodnotne začleňovať do spoločnosti. V tom čase sme sa intenzívne venovali aj téme celoživotného vzdelávania ľudí s mentálnym postihnutím, realizovali sme projekt **Cesty k samostatnosti**: <http://www.zpmpvsr.sk/index.php/cesty-k-samostatnosti#o-projekte>.

Významným faktorom pre osamostatňovanie je práca. Rozhodli sme sa spojiť vzdelávanie, tréning, prácu a z toho vznikol projektový zámer na vytvorenie centra. Východiskom bol náš názor, že *ľudia s mentálnym postihnutím na Slovensku sú jednou z najviac diskriminovaných skupín vzhľadom na ich možnosti prípravy na zamestnanie a následne na ich možnosti uplatniť sa na trhu práce. Návrh projektu sme zamerali na vytvorenie tréningového, vzdelávaco-rehabilitačného centra pre mladých ľudí s mentálnym postihnutím. Mladí ľudia po ukončení formálneho vzdelávania nemajú potrebné zručnosti pre umiestnenie sa na trhu práce. Až na niekoľko výnimiek spravidla zostávajú doma alebo sa stávajú prijímateľmi sociálnych služieb. Cieľovou skupinou projektu BIVIO sú absolventi praktických škôl, prípadne odborných učilíšť, ktorým sa nepodarilo po skončení školy zamestnať sa.*

Hlavným cieľom pre nás bolo a je vytvorenie centra a dlhodobých tréningových programov pre mladých ľudí s mentálnym postihnutím, ktoré posilnia ich šance uplatniť sa na otvorenom trhu práce. Našou ambíciou je vytvoriť systémový nástroj na získavanie praktických zručností potrebných pre zamestnanie sa a zároveň vytvoriť nástroj na koučovanie ľudí s mentálnym postihnutím po ich vstupe na pracovný trh.

Keď hovoríme o tréningu či praktickom nácviku pracovných zručností, ten nemôže prebiehať v umelých podmienkach, v učebniach a pod. Tak sme si povedali, čo keby sme zriadili

prevádzky, v ktorých budú môcť mladí ľudia trénovať? A vznikol nápad vybudovať hotel, reštauráciu a práčovňu, reálne podnikateľské prevádzky otvorené pre širokú verejnosť. Samozrejme, všetko zatiaľ len na papieri. A prečo práve také prevádzky?

ZPMP v SR spolupracuje so zahraničnými organizáciami, sme členom Inclusion Europe a Inclusion International, vďaka čomu sme za mnohé roky získali množstvo informácií, príkladov dobrej praxe. Mali sme možnosť na vlastné oči vidieť, ako dokážu ľudia s mentálnym postihnutím pracovať a uplatniť sa v segmente služieb. Istou inšpiráciou boli pre nás krajiny, ako napr. Nemecko, Francúzsko či Taliansko a pod. Dobrým príkladom, ako sa to dá, keď sa chce, je aj Kaviareň Radnička v Bratislave, zriadená PhDr. Vierou Záhorcovou, PhD. a OZ Inklúzia.

V projekte BIVIO počítame so spoluprácou s agentúrami podporovaného zamestnávania a zamestnávateľmi. Tréningová fáza v reálne fungujúcich prevádzkach bude trvať cca jeden rok. To je obdobie, počas ktorého by sa mal ten ktorý mladý človek zaučiť na profesie ako napr. pomocná sila v kuchyni, pomocný čašník, na prácu v práčovni, na upratovanie. Zároveň sa mu v rámci rehabilitačného centra dostane podpora k osamostatňovaniu vo viacerých oblastiach života. Každý jeden z mladých ľudí dostane individuálnu podporu, či už v oblasti sociálnej komunikácie, styku so zákazníkom, počítačovej gramotnosti, jazykových zručností, hospodárenia s peniazmi a pod.

téma

Projektový zámer sme odoslali do Dánska a čakali sme, čo bude ďalej. Koncom septembra sme sa dozvedeli, že projekt prešiel prvým kolom, boli sme veľmi potešení. Na základe toho nás osobne navštívil pán Peter Bengsten, senior advisor z Nadácií Velux. Prišiel sa presvedčiť, ako pracujeme, čo robíme, prišiel nás bližšie osobne spoznať. Na Vianoce v roku 2013 prišla skvelá správa! Náš projekt bol Správnou radou odsúhlasený. Bolo že to radosti. :) Vo februári 2014 sme dostali písomné vyjadrenie, oznam o finančnej podpore projektu. A potom nastala tvrdá a dlhá práca. Nadácie Velux nám poskytli financie na kúpu nehnuteľnosti, časť financií na rekonštrukciu, zariadenie a prevádzkové náklady. Zároveň sme sa však dozvedeli, že poskytnutý finančný príspevok nemôžeme použiť na DPH. Boli to pre nás nové, no zároveň dôležité a závažné informácie. Kde vziať ďalšie peniaze na DPH? Na ďalšie súvisiace náklady? **Rok 2014 sa niesol v znamení hľadania nehnuteľnosti, aktívneho fundraisingu a riešenia ekonomických otázok.** Keďže sme nemali peniaze na DPH, hľadali sme takého vlastníka nehnuteľnosti, ktorí nie je platcom DPH. Obrátili sme sa na Magistrát HL. mesta SR Bratislavy, na Bratislavský samosprávny kraj, mestské časti v Bratislave, Arcibiskupský úrad, ministerstvá vnútra, zdravotníctva, školstva, práce, soc. vecí a rodiny a mnohé iné. Sledovali sme trh s realitami. Spolu s kolegom sme absolvovali množstvo pracovných stretnutí, na ktorých sme prezentovali náš projekt a zároveň intenzívne hľadali vhodný objekt. Bolo to náročné obdobie, striedali sa v nás pocity zúfalstva a občas nádeje. V otázkach týkajúcich sa DPH nám poradili na Daňovom riaditeľstve v Banskej Bystrici i Bratislave a tiež na ministerstve financií, za čo sme boli veľmi vďační. Výsledkom bolo, že sme sa stali dobrovoľným platcom DPH.

Stále sme nemali nehnuteľnosť. V auguste 2014 sa na nás usmialo šťastie. Dostali sme informáciu, že v Bratislave-Rača je na predaj nehnuteľnosť, ktorej vlastníkom je Evanjelický cirkevný zbor. Išlo o budovy bývalej školy a veľkú záhradu. Prejavili sme okamžite záujem a začala sa séria stretnutí so zástupcami Evanjelickej cirkvi, s pánom farárom Kováčikom. Okrem nás bolo samozrejme viac záujemcov o nehnuteľnosť. Možno to bol práve sociálny rozmer nášho projektu a to, že chceme budovy po rekonštrukcii vrátiť aj obyvateľom či návštevníkom Rače formou poskytovania služieb, ktorý rozhodol o tom, že nakoniec sme boli vybraní za kupca my, ZPMP v SR. Vydýchli sme si, ale len na chvíľku. Nastala ďalšia fáza. Tentoraz okrem nás komunikovali právnici. Bolo treba prekonzultovať návrh kúpnej zmluvy,

Nadácie Velux mali prostredníctvom svojho advokáta zastúpenie na každom rokovaní, na našich stretnutiach a pripomienkovaní za ZPMP v SR sa zúčastňovala podpredsedníčka JUDr. Zuzana Stavrovská. Celý proces trval niekoľko mesiacov a **v marci 2015 sme sa konečne stali vlastníkami nehnuteľnosti na Alstrovej ul. 153.** Aby to však nebolo jednoduché, rozhodol sa náš hlavný donor, Nadácie Velux, že bude mať na nehnuteľnosť záložné právo desať rokov. Znovu sa pripravovala zmluva, viedli diskusie, vyjadrovali sa právnici. Ide hlavne o to, že musíme cieľ projektu tak, ako sme si ho stanovili, dodržať počas tohto obdobia. Myslíme si, že toto dodržať by nemal byť problém, keďže ZPMP v SR má hlavný cieľ začlenenie ľudí s mentálnym postihnutím. :)

Po tejto tzv. administratívno-právnickej fáze nastal čas začať riešiť architektonický projekt. Okrem toho sme sa naďalej venovali fundraisingu. Začali sme spolupracovať s architektom Ing. Jozefom Ďuricom.

Aj vďaka jeho pomoci sa nám podarilo pripraviť kompletnú projektovú dokumentáciu, ktorá sa skladala z množstva čiastkových projektov. Okrem samotnej architektúry to boli napríklad projekty elektroinštalácie, zdravotníckej, vzduchotechniky, statickej dopravy, plynoinštalácie či statiky. Všetky projekty, spolu s viac ako dvadsiatimi vyjadreniami z rôznych úradov a inštitúcií boli podmienkou na získanie stavebného povolenia. Získali sme ho v máji roku 2016.

Už vo fáze prípravy projektovej dokumentácie sme rozbehli verejnú obchodnú súťaž na výber generálneho zhotoviteľa stavby. Súťaž sme pripravili v predstihu tak, aby sme s realizáciou stavebných prác mohli začať ihneď po získaní stavebného povolenia. Takže hneď po nadobudnutí právoplatnosti stavebného povolenia začala vybraná stavebná firma s rekonštrukciou objektu. Pôvodne mali byť stavebné práce ukončené do konca roku 2016. Bohužiaľ, už po prvých mesiacoch sme prišli na to, že firma, ktorá realizovala stavebné práce, nevykonávala svoje úlohy v súlade so schválenou zmluvou a časovým harmonogramom. Po viacerých urgenciách a písomných upozorneniach sme pristúpili k ukončeniu zmluvného vzťahu. Tento proces trval niekoľko mesiacov, keďže zhotoviteľ si nárokoval preplatenie viacerých nákladov, ktoré z nášho pohľadu neboli oprávnené. Do procesu ukončenia zmluvného vzťahu sa zapojili právnici oboch zmluvných strán, čo celý proces predĺžilo. Po vzájomnej dohode bol zmluvný vzťah ukončený v novembri 2016.

Samozrejme, už počas ukončovania predchádzajúceho zmluvného vzťahu sme začali hľadať nového zhotoviteľa v dobrej viere, že zaujme k spolupráci zodpovednejší postoj a stavbu zrealizuje v súlade so zmluvou o dielo. Napriek tomu, že nového zhotoviteľa sme získali už v novembri a **zmluva o dielo bola podpísaná v decembri 2016, zhotoviteľ si vyhradil právo začať s prácami až keď budú poveternostné podmienky primerané. Bohužiaľ, zima na prelome rokov 2016/2017 sa zapísala do histórie ako najtuhšia za posledných 30 rokov.** Keďže predchádzajúci zhotoviteľ zanechal stavbu v dezo-látnom stave, keď uskutočnil prakticky iba búracie práce, nový zhotoviteľ musel v prvej fáze realizovať hrubé stavebné práce (odvoz a likvidácia stavebnej sutiny, sanačné práce pôvodného muriva, domurovanie obvodových stien, pokládka stropných dosiek a príprava krovov a zastrešenia. Vzhľadom na dlhodobu pretrvávajúcu nízku teplotu, nový zhotoviteľ začal s týmito prácami až koncom februára 2017. Stavba teda takmer tri mesiace naďalej chátrala, čo spôsobilo zvýšenie pôvodného rozpočtu, keďže muselo byť realizovaných omnoho viacej prác navyše (oproti pôvodnému plánu) spôsobených poveternostnou situáciou.

Po nastúpení nového zhotoviteľa stavba postupovala bez väčších problémov. V samotnom procese nám **veľmi pomohol zástupca spoločnosti TDI Consulting, Ing. Peter Čuchta.** Práve on bol zodpovedný za kontrolu postupu stavebných prác a dodržiavanie dohodnutých technologických postupov a rozpočtu.

Medzitým sme sa stále snažili získať finančné zdroje na rekonštrukciu. Oslovili sme množstvo ľudí i organizácií, robili sme kampane. **Istropolitana Ogilvy je agentúra, ktorá sa nám snažila už viackrát pomôcť v rámci kampaní.** Aj pre BIVIO natočili videoklip, ktorý informoval verejnosť o tom, čo sa pripravuje. Šéf agentúry Ferko Toman nám poskytol pomoc a svoj profesionálny tím. Na facebooku si klip pozrelo 200-tisíc ľudí. Napriek tomu odozva, že by darovali peniaze na rekonštrukciu, bola minimálna. Zároveň sa však Istropolitana sa rozhodla pomôcť ďalej a zabezpečili zorganizovanie predaja kavičky cez „Pána Kráľička“ vo Všeobecnej úverovej banke a na vianočných trhoch v Slovnafte, pričom výťažok išiel na rekonštrukciu BIVIO, za čo sme boli veľmi vďační. **Pani europoslankyňa Jana Žitňanská sa rozhodla BIVIO nielen propagovať na facebooku, ale zorganizovala dva pub kvízy v Bruseli a Bratislave, na ktorých účastníci tiež prispeli. Všetky peniaze**

BIVIO

téma

vrátane každého eura od občanov či priateľov, ktoré sa nám podarilo získať napr. kampanou cez portál ludialudom.sk alebo darujme.sk, či dakujeme.sk a verejné finančné zbierky, sme použili na rekonštrukciu.

Okrem týchto dobrých ľudí sa nám podarilo získať finančnú podporu aj z rezervy premiéra R. Fica, z Bratislavského samosprávneho kraja, z Nadácie Orange, z Nadácie Granvia, z Nadácie Eset, z Nadácie TA3. Aj tieto peniaze boli použité na rekonštrukciu.

Stále to však bolo málo. Samotná rekonštrukcia objektu stála viac ako 900-tisíc eur. Napriek tomu, že Nadácie Velux poskytli na rekonštrukciu 520-tisíc eur a finančne nás podporili aj vyššie spomenutí ľudia a inštitúcie, museli sme vybavovať aj úvery z banky. Tento proces trval rok. Napriek tomu, že ZPMP v SR je vlastníkom nehnuteľnosti, nemohli sme sa ňou zaručiť, pretože je na nej záložné právo. Po mnohých rokovaníach so Slovenskou sporiteľňou, programom Sociálna banka a fondom TISE v Poľsku sme získali dva úvery na cca 350-tisíc eur. Pravda je však taká, že **ti, ktorí tomuto projektu naozaj veria, sa osobne zaručili voči banke svojim majetkom. Je to pre nás 5 hrdinov, mená ktorých teraz nebudeme zverejňovať, avšak si to nesmierne vážime a ceníme! To, že projektu veríme my, autori, je pre nás samozrejme a my patríme tiež medzi tých piatich odvážnych. :)** Doteraz sme spomenuli rekonštrukciu a fundraising. Pre nás však bolo dôležité začať prácu s ľuďmi, pre ktorých sme to celé vymysleli. **V jeseni 2017 sme zaregistrovali rehabilitačné stredisko na BSK a prijali prvých 9 klientov – potenciálnych budúcich zamestnancov.** Vypracovali sme pre nich program a začali sme ich začať do teórie gastronómie, ale i upratovania. Následne sme sa dohodli na spolupráci s pani Záhorcovou, ktorá má veľké skúsenosti, a ktorá urobila pracovnú diagnostiku niektorých klientov. Zároveň zapojila časť klientov do vlastného projektu, kde si mohli niekoľkokrát vyskúšať prácu v kaviarni Radnička. Táto spolupráca vyústila do toho, že dve klientky sa prostredníctvom dobrovoľníckej aktívnej činnosti v Radničke zaučili na pomocné čašníčky a po otvorení Centra BIVIO sme ich od októbra 2018 zamestnali na pracovnú zmluvu. To však už predbiehame... No poďme ďalej.

Zhotoviteľ stavbu odovzdal začiatkom roka 2018. Ihneď po zosumarizovaní všetkých potrebných dokumentov sme podali žiadosť o kolaudáciu budovy. Kolaudačný proces

bol podobný tomu, ktorý sme absolvovali pri žiadosti o stavebné povolenie. Do kolaudácie sa totiž zapojilo opäť mnoho inštitúcií a úradov, ktoré museli posúdiť realizáciu stavbu, vydať rozhodnutie, či povolenie.

Koncom júna 2018 sme získali kladné kolaudačné rozhodnutie, čo bol mimoriadne dôležitý milník. Avšak samotné kolaudačné rozhodnutie ešte nestačí k tomu, aby sme mohli v stavbe prevádzkovať aktivity, ktoré sme si zamienili. Na to sme ešte museli získať povolenie na uvedenie do prevádzky. Po ďalších troch mesiacoch sme ho získali a boli sme pripravení začať poskytovať služby v Centre BIVIO všetkým, pre ktorých bolo vybudované.

A nastal čas nakupovania, zariaďovania, vybavovania. A tiež veľká personálna práca. V priebehu troch mesiacov sa počet zamestnancov ZPMP v SR vďaka Centru BIVIO

zvýšil päťnásobne! Zo 6 na 30. Z toho 9 zamestnancov so zdravotným postihnutím a z nich 8 s mentálnym. Posledný rok sme uvažovali nad tým, ako si pomôcť pri zamestnávaní osôb so zdravotným postihnutím. Viedli sme diskusie, či zriadiť chránené pracovné miesta... no rozhodli sme sa požiadať o registráciu ako integračný sociálny podnik, v čom nám pomohol nový **zákon o sociálnej ekonomike a sociálnom podniku, schválený na jar 2018.**

Sme vďační, že sme na MPSVR SR našli otvorené dvere a mohli sme sa radiť a diskutovať, ako postupovať. Keď sme odprezentovali náš zámer, štátny tajomník Branislav Ondruš a riaditeľka Odboru sociálnej ekonomiky Ing. Ingrid Ujváriová nám dali zelenú a začala sa nová spolupráca. **Prvého októbra 2018 bolo ZPMP v SR zaregistrované ako nový sociálny podnik!** Otvárajú sa pred nami nové dimenzie.

A čo to vlastne znamená Centrum BIVIO?

Ide o niekoľko prevádzok: **hotel**, s kapacitou 11 izieb, z toho 10 dvojposteľových a 1 jednoposteľová. Dve izby sú plne bezbariérové. Seminárna miestnosť s kapacitou 60 osôb, vhodná nielen na konferencie, či pracovné stretnutia, ale aj na rodinné oslavy. Hotel s recepciou je otvorený 24 hodín denne. Jediná prestávka dva týždne je od 22. 12. 2018 do 6. 01. 2019.

Reštaurácia je pre verejnosť otvorená od 7. h ráno do 22. h večer. Máte chuť na raňajky, kávu či čaj, alebo hocičo iné? Nech sa páči. V čase od 11. h do 14. h podávame obedové menu. Ale nie hocijako. Sami si môžete vybrať z navarených jedál čo a koľko zjete. Že vám pri tom čašník ponúkne nápoje a zároveň odnesie špinavé taniere, je úplnou samozrejmosťou. Ak sa vám nepozdáva obedové menu, môžete si objednať jedlo „à la carte“, na objednávku, až do 20. h. Výnimkou je pondelok, keď zatvárame o 15. h a v nedeľu o 19. h.

Ďalšou prevádzkou je **práčovňa**, kde perieme, sušíme, žehlíme, mangľujeme. Zatiaľ pre právnické osoby, ako sú hotely, fitness centrá, zariadenia. Aj v tejto prevádzke našli uplatnenie i ľudia s mentálnym postihnutím.

Dôležitou prevádzkou je **vzdelávaco-rehabilitačné centrum**, ktoré zastrešuje prípravu ľudí s mentálnym postihnutím na budúcu profesiu (pomocné práce v kuchyni, reštaurácii, práčovni, upratovanie). Kapacita je 10 osôb. Absolventi praktických škôl a odborných učilíšť môžu po skončení školy ešte rok zlepšovať svoje zručnosti a vedomosti. Trénujú sa vo všetkých prevádzkach a následne im pomôžeme

s nájdením pracovného miesta. Súčasťou komplexu je aj krásna veľká **záhrada**. Teraz je síce zima, ale už na jar máme pre vás pripravené množstvo prekvapení. Terasa, na ktorej sa bude grilovať, detské ihrisko, lavičky, zeleň, ovocie len pre vás... a parkovisko s kapacitou 19 áut je samozrejmosťou.

Suma sumárum, sme sociálny podnik, zamestnávame 30 osôb, z toho 9 so ZP, ďalších 10 sa má možnosť zaučať sa a postupne posunúť na trh práce. Zaujali sme vás? Tak nám zavolaajte, prídte sa poradiť! Sme tu pre vás. Alebo prídte len zrelaxovať, najesť sa, napiť. Podporíte tak dobrú vec. Všetky zisky budú použité na ďalší rozvoj centra a aktivít ZPMP v SR.

Záverom? BIVIO je nové, BIVIO je vízia. Neznamená to však, že by sme prestali robiť potrebné činnosti, ktoré sme robili doteraz. Naďalej poskytujeme bezplatné sociálne poradenstvo, stačí zavolať a dohodnúť sa (02/63814968), naďalej publikujeme a vydávame časopisy, naďalej obhajujeme práva a záujmy, či robíme Deň krivých zrkadiel, výtvarný salón, sebaobhajovanie a mnoho iných vecí. Všetko je dôležité. Občas však niektorá téma nadobúda väčší rozmer a význam. Dnes je to vzdelávanie a práca, preto BIVIO. A dlhodobé plány? No predsa BIVIO vo viacerých regiónoch Slovenska, ale pst... to sú plány. :)

Tak prídte, tešíme sa na vás!

PhDr. Iveta Mišová a Mgr. Maroš Horanič,
autori projektu BIVIO

CENTRUM BIVIO V ZAHRANIČÍ

Centrum BIVIO bolo registrované ako sociálny podnik iba 1. októbra 2018. Preto nás prekvapilo, keď už 31. októbra 2018 nám prišla pozvánka na prezentáciu nášho centra a vôbec situácie v sektore sociálnej ekonomiky na konferencii venovanej tejto téme. Prekvapenie bolo o to väčšie, že pozvánka prišla zo zahraničia, konkrétne z maďarskej Budapešti. Vysvetlenie bolo nakoniec veľmi jednoduché. A síce, odporučil nás pán Michal Polák, štátny tajomník Ministerstva financií SR, ktorý bol jedným z hlavných tvorcov zákona o sociálnom podnikaní a sociálnej ekonomike. Potvrdil tým ubezpečenia zamestnancov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorí opakovane tvrdili, že práve BIVIO je výborným prípadom toho, ako by malo sociálne podnikanie vyzeráť v praxi.

Konferencia sa venovala nielen prezentácii sociálnych podnikov a podnikateľov. Dôležitou témou boli totiž i princípy a východiská sociálnej ekonomiky a nástroje podpory pre takýto druh podnikateľských aktivít. Prezentácie expertov z viacerých európskych krajín potvrdili, že aj Slovensko sa spomínaným zákonom vybralo správnou cestou. Zároveň bolo zaujímavé vypočuť si informácie o tom, že sociálne podniky sú vo vyspelých krajinách dôležitým ekonomickým hráčom, a že sú aj významným zamestnávateľom. Pôsobia na otvorenom trhu a snažia sa byť plne konkurencieschopní ostatným podnikom a podnikateľom.

Vzhľadom na to, že naše BIVIO je iba na začiatku svojej podnikateľskej činnosti, bolo povzbudzujúce počuť nielen pozitívne príklady o úspešných podnikoch, ale aj dozvedieť sa o tom, že Európska únia plánuje v najbližších rokoch stále vytvárať mechanizmy na podporu zamestnávania osôb znevýhodnených na trhu práce. Pritom nejde len o podporu finančnú, ale aj o iné mechanizmy, ktoré môžu uľahčiť podnikanie sociálnym podnikom.

Napriek tomu, že my iba začíname, môžeme byť hrdí na to, čo sa nám podarilo. Prezentáciu Centra BIVIO totiž účastníci konferencie odmenili potleskom a v zákulisí ma potom zastavovali a boli zvedaví na viacero detailov o tom, ako sa nám to podarilo a čo všetko sme museli urobiť preto, aby sme sa dostali do bodu, v ktorom sme teraz. Veľmi ma potešilo, že účastníci chápali, že otvoreniu Centra BIVIO predchádzali roky tvrdej práce a prekonávania problémov. Veľmi ich prekvapilo, že toto sa nám podarilo prakticky bez podpory z verejných zdrojov. Veľmi milé bolo, keď pogratulovať nám k Centru BIVIO vybehla aj tlmočnica zo svojej kabínky a popriala nám veľa šťastia.

Reakcie účastníkov potvrdili, že Centrum BIVIO je unikátne nielen na Slovensku, ale má čím zaujať aj v medzinárodnom rozmere. Zostáva nám už len veriť, že tak, ako nám fandili účastníci konferencie, nám budú fandiť aj zákazníci, ktorí budú radi a často využívať naše služby.

Mgr. Maroš Horanič

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Dvanásteho októbra 2018 sa pri príležitosti blížiaceho otvorenia centra BIVIO uskutočnil deň otvorených dverí. Počas tohto dňa návštevníci mali možnosť prezrieť si všetky priestory a prevádzky zariadenia, stretnúť sa s ľuďmi, ktorí stoja za realizáciou projektu, ako aj s personálom zariadenia. Využili sme príležitosť a návštevníkov sme sa opýtali na ich pocity a názory.

Mgr. Jana Žitňanská, europoslankyňa
 • **Vy ste s týmto projektom spojená úplne od začiatku...**

Musím sa priznať, že keď mi projekt predstavili, naozaj ma zaujal a fascinoval, pretože v zahraničí už sme zvyknutí na rôzne takéto zariadenia, kde ľudia s mentálnym postihnutím dostávajú šancu vzdelávať sa a pracovať zároveň. Sú to úspešné projekty, ľudia ich radi navštevujú, čiže je to naozaj niečo, čo v našej spoločnosti, myslím, veľmi chýbalo. O to viac sa teším, že napriek všetkým peripetiám, čo sprevádzali vybudovanie tohto centra, sa to nakoniec podarilo a že tu nájde zamestnanie veľa ľudí aj so zdravotným postihnutím, aj zdravých, a tiež že to bude také centrum, kde sa budú môcť vzdelávať ľudia s mentálnym postihnutím. Myslím si, že to celkovo prispeje aj k takej nejakej lepšej spoločnosti, že budeme mať aj také zariadenia, ktoré môžeme aj my všetci využívať a pevne verím, že ľudia budú využívať toto zariadenie, či už reštauráciu, alebo ubytovacie kapacity, alebo miestnosť na rôzne konferencie. Ja som určite veľmi rada privediem hostí aj zo zahraničia, nech sa môžeme aj my popýšiť, akých skvelých ľudí, ktorí vedú ľudí s mentálnym postihnutím máme, aj akých šikovných ľudí s mentálnym postihnutím máme.

• **Prečo je podľa vás málo takýchto projektov? Prečo sa ich tu realizuje málo?**

Podľa mňa preto, že štát dáva od toho ruky preč, že ono je to väčšinou naozaj len iniciatíva rodičov detí s mentálnym postihnutím alebo komunity, ktorá sa združuje okolo ľudí s mentálnym alebo iným postihnutím. Štát v týchto projektoch absentuje, a potom je to naozaj len o tej vytrvalosti, o šikovnosti tých jednotlivcov, aby zohnali granty, nejaké

súkromné peniaze, aby vybavili všetky povolenia, nie je to jednoduchá práca. Sami autori tohto projektu nám hovorili, ako dlho trvalo, kým zohnali 25 rôznych povolení, aby mohli vôbec postaviť toto zariadenie. Takže je to veľmi náročné, a žiaľ nie každý má na to dostatok síl a finančných prostriedkov, a preto stále budem hovoriť, že štát sa nesmie zbavovať takýchto projektov, práve on má byť ten, ktorý vytvára podmienky, aby si i ľudia s mentálnym aj iným postihnutím našli prácu.

Ing. Marta Čarnogurská, čestná predsedníčka TK Danube

• **Z toho, čo ste mali možnosť vidieť a počuť, aké sú vaše pocity?**

Ja som vlastne navštívila zariadenie na račianskom vinobraní, keď sa zvonka dalo posúdiť, že to bude niečo veľmi zaujímavé a ochutnať dobrý guláš a grilovačku, takže sme si aj so synom posedeli v dobrom prostredí. Tak som bola veľmi rada, keď mi prišla pozvánka, že sa už dá vidieť tá definitívna podoba, čomu to bude slúžiť. No a klobúk dolu, musím povedať, že obdivujem tú vytrvalosť a odvahu, lebo podnikanie je vždy náročná záležitosť, okrem ekonomických súvislostí je najťažšia vždy tá práca s ľuďmi. Najšť správnych ľudí, ktorí vedia tú prácu robiť kvalifikovane a pracovať s ľuďmi, ktorí sú povedzme inak obdarení. To si myslím, že je asi rovnako ťažké, ako tá stavba. Ja som stavebná inžinierka, takže... ešte si myslím, že sa im to veľmi rýchlo podarilo, všetky tie povolenia, tie vybavovačky... to je

tortúra a obyčajne tá príprava pri všetkých stavbách, ktoré som mala, trvala dlhšie ako realizácia. Takže musím povedať, že toto bolo nadštandardné, že tá príprava z môjho pohľadu nebola až taká dlhá. To znamená, že za tým museli asi veľa chodiť. Viem si predstaviť, koľko úsilia musel vynaložiť ten, kto obiehal všetky úrady, že to muselo byť náročné. No a potom aj problémy s dodávateľmi, že rozoberú stavbu a potom napáchajú škody, že nerobia ako majú, že vlastne na zimu zostala otvorená stavba, tak to im muselo srdce pukať, že sa takto nevydaril prvý pokus o dodávateľa. To by som veľmi ťažko prežívala aj ja. Oceňujeme aj s kolegyňou, že interiéry sú zariadené veľmi vkusne, tak upokojujúco a keď mi pani Mišová povedala, že to si samy zariaďovali, že nepotrebovali interiérového architekta, ale že tí ľudia majú taký cit, že si toto prostredie podľa seba a veľmi pekne a príjemne zariadili, aj farby, aj materiály. Ako sme si to prešli a aj tí ľudia, ktorých som tu stretla, je vidieť, že k tomu majú vzťah. Verím, že sa projektu bude dariť, tak im držím palce, aby našli dobrých záujemcov o služby, ktoré budú poskytovať. Lebo je dôležité, aby ekonomika fungovala. Ukázali, že vedia, ako na to, tak ja som presvedčená, že si získajú kredit a že sa im bude dariť. Veľmi, veľmi im držím palce.

Ing. Milan Muška, výkonný podpredseda ZMOS

• **Ako ste sa o projekte dozvedeli?**

Dnes som tu preto, aby som sa oboznámil s tým, ako sa takýto projekt rodí, ako vzniká, ako sa realizuje, ako sa správa v živote. Ak chceme pomáhať, musíme vedieť komu a ako asi, a kde tú pomoc občania potrebujú a čo im pomôže najviac. Lebo nie vždy sú to peniaze, ale niekedy aj peniaze a nie vždy tá pomoc, ktorú si my predstavujeme, musí byť skutočnou pomocou pre nich. Takže som prišiel preto, aby som načerpal skúsenosti, získal inšpiráciu a pokúsil sa možno aj v tejto oblasti pomôcť občanom, pretože myslím si, že z eurofondov je ešte stále priestor oveľa viac pomôcť občanom, ktorí sú z rôznych dôvodov buď na okraji spoločnosti alebo sú nejakým spôsobom postihnutí alebo majú nejaký hendikep alebo sú odkázaní sociálne alebo inak. Aj tu to robia odborníci a od odborníkov sa treba učiť.

• **Takže vy vidíte ešte možnosť nejakej pomoci do budúcnosti?**

Vidím, určite, aj teraz, možnosť nie je len finančná, je aj legislatívna, určite bude treba urobiť aj v legislatíve veľa, možno drobných, ale predsa len krokov, ktoré povedú k tomu, aby sme mali nielen dobré právo, ale aby bolo aj vymožiteľné.

Zase sa vrátim k parkovaniu, darmo, že máme vyhradené parkoviská, ale keď ich nevieme ustrážiť pred obsadzovaním neoprávnenými osobami alebo užívateľmi, ten zákon nám je nanič. Takže aj preto sme chceli nájsť takéto riešenie a to sa týka všetkých sfér, všetkých oblastí života týchto ľudí. Z môjho pohľadu je to hlavne otázka, alebo hľadanie odpovedí na otázku ako môže technika pomôcť znevýhodneným občanom, a teda v tomto prípade elektronizácia. Aj tam je obrovské množstvo tém, ktorými by sme sa mohli zaoberať, od schopnosti prečítať si informáciu na weboch až po tlmočenie do zrozumiteľnej formy prejavu.

• **Z toho, čo ste zatiaľ videli, aké sú vaše dojmy?**

Zatiaľ vidím odvahy, vidím to, že aj z relatívne malého objemu peňazí, aj keď to nie je celkom zanedbateľné, sa dajú urobiť veľké veci, ale na druhej strane takú inováciu v tom, že dá sa spojiť podnikanie so sociálnym podnikaním, ale aj s pomocou ľuďom, ktorí sú nejakým spôsobom hendikepovaní.

Mgr. Peter Pilinský, starosta MČ BA-RAČA

• **Zatiaľ z toho, čo ste videli a počuli, čo si o projekte myslíte?**

Ja som nadšený, pretože som poznal tento objekt už ako dieťa, keď tu bola škola, potom tu bola základná umelecká škola, z rozprávania mojej mamy som sa dozvedel, že tu bola predtým evanjelická škola, ale potom, po revolúcii, tento objekt dosť chátral. Som rád, že sa našla taká organizácia, ktorá tento objekt získala a dala mu nový život. Samozrejme, že tento objekt bol aj zámerom všelijakých investorov, developerov, chceli stavať vzadu vilové domčeky a podobne, z toho som bol dosť nešťastný. Tak potom, keď prišlo Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR s projektom BIVIO a dohodli sa s evanjelickou cirkvou u nás v Rači, všetko nabralo ten správny smer. Myslím, že to je aj tým, že je to v takom ochrannom pásme, pamiatkovom, tak trošku bola tá rekonštrukcia náročnejšia, ale aj architekt, aj investor si na tom dali záležať a skutočne, som rád a hovorím, že si to znovu nájde cestu aj k Račanom, ktorí majú také spomienky, keď sem chodili do školy, alebo na ZUŠ. Takže verím, že tento objekt bude využívaný aj v tejto svojej novej etape života. Myslím si, že určite si to k Račanom nájde svoju cestu, je tu reštaurácia, je tu miesto na kavičku, krásna záhrada vzadu s terasou, s nádherným výhľadom, takže som presvedčený o tom, že práve takýto objekt s takouto funkciou tu v tejto historickej časti chýbal. Aj nejaké nové ubytovacie kapacity tu vznikli, keď už máme

my tu nejakú návštevu, či už zo zahraničia alebo počas vinobrania, je to predsa len trošku iné ako byť v hoteli. A zároveň som rád aj tej funkcii, ktorá sa tu našla, že je tu reštaurácia, práčovňa, ubytovacie kapacity, teda že sú to typy povolání, kde ľudia s hendikepom môžu byť zamestnaní, môžu byť socializovaní, takže ja som rád, že sa tu skutočne skĺbilo viacero funkcií a myslím si, že tento projekt bude výborne prijatý.

• **Myslíte si, že ľudia z okolia budú ovplyvnení týmto novým druhom podnikania, sociálnym podnikaním?**

Ja myslím, že určite. My máme vlastnú práčovňu a perieme pre škôlky, pre jasle, pre školy, pre naše zariadenia, ale dám to prerátať, že či nás nevyjde ľahšie a jednoduchšie a lacnejšie outsourcovať takéto služby, pretože si myslím, že je to aj o tom, podporovať takýto sociálny podnik v rámci lokálnych štruktúr. Keď nám to bude vychádzať jednoduchšie a ľahšie, určite budem rád, keď tieto služby budú využívať lokálne firmy.

Viera Záhorcová, Agentúra podporovaného zamestnávania

• **Aké sú vaše pocity a dojmy z toho, čo ste tu videli a počuli?**

Pre mňa je to hlavne o tom, že je tu príležitosť vytvárať pracovné príležitosti pre ľudí so zdravotným postihnutím. Dúfam, že ich tu bude zamestnaných stále viac a viac. A je to určite aj priestor na prácu s verejnosťou. Ľudia, ktorí tu budú ubytovaní, ktorí budú chodiť do reštaurácie. Toto je pre mňa priorita a my veľmi radi budeme ďalej spolupracovať pri dodávaní pracovníkov so zdravotným znevýhodnením. Máme agentúru podporovaného zamestnávania a máme pracovníkov, ktorí pripravujú ľudí so zdravotným postihnutím na pracovné miesta na otvorenom trhu práce v rôznych formách, či v rehabilitačnom stredisku, v integračnom centre alebo v chránených dielňach, ktoré máme.

• **Myslíte si, že to, že ľudia sem prídu a nadobudnú konkrétne pracovné zručnosti a návyky, im môže pomôcť uplatniť sa na otvorenom trhu práce?**

Tak určite, a musí to byť zmysluplná práca – či v práčovni, či v kaviarni, či v reštaurácii, ako chyžné, ako upratovačky. My presadzujeme to, že pod dohľadom, pri pracovnej asistencii, ale pri zmysluplných činnostiach. Čiže aj ľudia, ktorí sa na prvý pohľad javia, že by nikdy nemohli byť zamestnaní, tak to tak nie je. Tu (v BIVIO) sú už definované pracovné

činnosti, čo je dobre, lebo vieme vyhľadať ľudí konkrétne na pozíciu, lebo vieme, čo pozícia obsahuje, a tá práca bude ľuďom prospešná. Budú tu služby, v rámci ktorých sa tí ľudia môžu naučiť a pripravovať a potom pôjdu na menej chránené pracovné miesta.

• **Aké sú vaše skúsenosti so zamestnávateľmi na otvorenom trhu práce?**

Dobré, je veľký záujem zo strany zamestnávateľov, len keby ste sa ma opýtali, či je dost sociálnych pracovníkov, džobkoučov, tak tých by mohlo byť viac. Lebo toto je taká práca, že od rána do poobedia musíte byť s človekom so znevýhodnením, podporovať ho, musíte vedieť ako to robiť, nie zaňho robiť prácu, musíte vedieť, ako si získať jeho dôveru... To, čo je fajn, ľudia so zdravotným postihnutím chcú pracovať, zamestnávateľia – stále je to lepšie a lepšie, ale možno naozaj viac by sme privítali pracovných asistentov a džobkoučov, ktorí priamo na pracovisku sprevádzajú. Toto musíme viac a viac rozvinúť.

Richard Drahovský, zamestnanec práčovne

• **Riše, si zamestnanec práčovne, tak nám o tej práci niečo povedz.**

Som zamestnanec práčovne, perieme pre právnické osoby, momentálne perieme pre dva hotely a pre jeden internát. Máme 3 sušičky, 1 mangel, ktorý ide na zemný plyn a 3 práčky, ktoré idú na elektriku.

• **Čiže máš už aj reálnu skúsenosť s tou prácou?**

Trošku áno, ešte nie úplne, ale už sa začínam. Priznám sa, mangel som vyskúšal párkrát, pred tým mám troška rešpekt, ale snažím sa. No a tie práčky, to je v pohode, ono je to všetko počítačom riadené. Treba sa naučiť tie programy a ona vlastne všetko signalizuje, či je plná, či je prázdna, či má otvorené, zatvorené dvere, či má pustenú vodu, takže to už nie je problém. Len sa treba naučiť, ako to ovládať. Je to pre mňa úplne nová skúsenosť, doteraz som s pracovňou skúsenosť nemal.

Lucia Mrkvicová, Organizácia muskulárnych dystrofiíkov

• **Videli ste priestory, izby, jedáleň, aký máte názor? Sú priestory BIVIO dostatočne bezbariérové?**

To sme už riešili, niektoré veci ešte bude treba urobiť, dokončiť podľa našich rád a odporúčaní, aby boli priestory úplne bezbariérové.

• **Aké boli vaše rady, odporúčania?**

Aby tam bolo napríklad určite madlo pri toalete, potom posteľ by mala byť inak otočená, lebo sa tam nezmesť zdvihák. Takže to budú ešte robiť a my potom veľmi radi posunieme takéto info našim klientom, ktorí majú záujem o prespávanie. Momentálne je tých izieb veľmi málo na Slovensku, takže tu je určite veľký priestor na spoluprácu.

• **A pohyb po hoteli a areáli bol aký?**

Veľmi fajn, je tu výťah, my sme si pripravili aj také lyžiny – nájazdové rampy, to nosíme vždy, keď si nie sme istí a musím povedať, že sme veľmi milo prekvapení, že sme ich nemuseli použiť.

RNDr. Branislav Mamojka, CSc., predseda NROZP v SR

• **Prešli ste sa po prevádzke, vypočuli ste si veľa zaujímavých informácií, aké sú vaše postrehy, pocity?**

Mne sa to páči, je to úplne úžasné, ja si to ani neviem predstaviť, niečo také urobiť, akurát som hovoril, že nemajú reliéfne označené izby, takže ja neviem nájsť svoju izbu. :) Ale to je maličkosť, to sa dá spraviť ľahko. Inak sa mi to páči, aj výťah bol dobrý, všetko tam funguje, aj hovorí. Hlavne aby boli aj zákazníci spokojní.

• **Máte nejaké odporúčanie, radu?**

V tejto chvíli neviem, ale určite bude potrebná veľká propagácia.

Bohuslav Agaj, návštevník s mentálnym postihnutím

• **Odkiaľ ste sa dozvedeli o projekte?**

Som z Bratislavy, momentálne bývam na Mokrohájskej, v Karlovej Vsi. My patríme pod Kampino a tam, aj s našou asistentkou nám povedali, že dnes to tu bude, dá sa sem ísť pozrieť.

• **Z toho, čo ste tu zatiaľ videli a počuli, ako sa vám to páči?**

Videl som časť hotelovú, dve časti som zatiaľ nevidel. Ten hotel je pekný, takže určite bude pekné aj to ostatné. Chcel by som vidieť pracovňu, lebo tam som pár rokov robil sám.

Zuzka Pálešová, návštevníčka s mentálnym postihnutím

• **Z toho, čo ste tu zatiaľ videli a počuli, ako sa vám to páči?**

Zatiaľ v pohode, tá hotelová časť sa mi páčila veľmi, najmä tá posteľ. Tá bola veľká.

Pani Simonidesová, mamička

• **Mohli by ste mi povedať, akým spôsobom ste vy spojení s projektom?**

My sme spojení trošku dávnejšie, lebo máme kamarátku, špeciálnu pedagogičku, pani Janku Kružliakovú. Ona od 3 rokov pracuje s naším synom a my sme vlastne v kontakte od tých jeho 3 rokov a od nej máme všetky takéto informácie – o združení, aj o tomto projekte BIVIO. Už sme sa tu rozprávali aj s pani Mišovou, plánujeme, že keď náš syn skončí základnú školu, potom by mal ísť na 3 roky na odbornú učňovku alebo praktickú školu a potom by sem mal prísť na rok na zaučenie. Veľmi sa mu to páči a okrem toho, bývame v Rači, čiže my vždy všetko máme veľmi ďaleko, a toto nám tu vyrástlo nejakých 300 – 400 metrov od domova, tak sme šťastní, že nemusíme cestovať na opačný koniec Bratislavy. Takže to tu poznáme od začiatku.

• **A aký máte dojem z toho, čo ste tu teraz mali možnosť vidieť a počuť?**

Úžasný, ja som si myslela že to bude oveľa menšie, ono to zvonku vyzerá také maličké, také zastrčené, ale je to priestranné, pekné, estetické, svetlé, je to tu urobené s vkusom, mne sa tu veľmi páči, ja som tu spokojná, ešte máme aj kamaráta v kuchyni, takže veľmi dobre.

Ďakujeme za rozhovory.

Spracovala **Mgr. Katarína Peterecová**

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE CENTRA BIVIO

Dvadsiateho piateho októbra 2018 sa uskutočnilo slávnostné otvorenie Centra BIVIO. Zúčastnili sa na ňom domáci aj zahraniční hostia. Na názory, pocity a dojmy, ale aj rady a odporúčania sme sa opýtali Alexa Teselliho, riaditeľa podobného projektu, hotela Albergo Etico v talianskom Asti a Jensa Jørgena Pedersena, zástupcu hlavného partnera projektu BIVIO, The Velux Foundation.

Alex Toselli, hotel Albergo Etico, Asti

• **Aké sú vaše pocity a dojmy z toho, čo ste tu videli a počuli?**

Mám naozaj úžasný pocit. Veľmi sa mi páči tento projekt, možnosť spolupracovať v tejto oblasti. Pomáhame ľuďom s mentálnym postihnutím a myslím si, že je úžasné zverejniť správu s príkladmi dobrej praxe v Európe. Takže sú to úžasné pocity, veľa šťastia so všetkým prajem.

• **Mohli by ste poskytnúť nejakú radu?**

Možno malá rada. Budú ťažké časy, ale sú to prosto časy. Je to práca vyžadujúca obete, niekedy naozaj nie je jednoduché pracovať s ľuďmi s mentálnym postihnutím, ale tento projekt predstavuje obrovskú príležitosť pomôcť im k nezávislosti, podporiť ich schopnosť byť samostatnými. Vytvorila sa tu úžasná skupina ľudí. Takže, nikdy sa nevzdávajte, pretože je to nádherný príbeh. Myslím si, že veci budú úspešné, pretože sú tu odborní zamestnanci prichádzajúci z profesionálneho prostredia, je tu asociácia poskytujúca služby pre ľudí s postihnutím a úžasní podporovatelia zvonka, súkromné financovanie a verejný sektor. A to sú ingrediencie dobrého jedla.

Jens Jørgen Pedersen, The Velux Foundation

• **Aké sú vaše pocity a dojmy z toho, čo ste tu videli a počuli?**

Myslím si, že tento projekt má veľký potenciál, je v súlade s inými rodičovskými organizáciami čo sme videli, ktoré sa snažia vytvárať situácie, keď mladí ľudia môžu pracovať. A v podstate aj starší ľudia s hendikepom môžu využiť

miesta ako je toto a zapracovať na svojom pracovnom živote a skúsenostiach. Viem si predstaviť, že v budúcnosti tu nemusia byť zamestnancami iba mladí ľudia, ale v podstate ktokoľvek. Tiež si myslím, že oblasť, ktorú si zvolili – hotel, reštaurácia, pracovňa... Možno v budúcnosti budú musieť nejakým spôsobom zväziť rozšírenie prevádzky, nie sú tu v podstate žiadne limity. Ale tieto tri prevádzky, ktoré si zvolili, je možné manažovať. Aj keď niektorý druh práce môže byť stresujúci, čo niekedy môže byť problém, a iný druh práce môže byť viac prispôsobený tomu, čo môžete robiť. To záleží na okolnostiach. Je jednoduchšie upratať izbu bez toho, aby ste boli v strese, ak máte dostatočne dobré podmienky. Ale napríklad byť v kuchyni, kde veci musia byť spravené precízne, na čas atď. a byť čašníkom, ktorý musí servírovať jedlá, to niekedy môže byť stresujúce. Je odvážne, že realizátori projektu sa rozhodli ísť do tejto oblasti. Veľa projektov ide týmto smerom a ja si myslím, že je to správny smer, pretože nemôžete ľudí schovávať, samozrejme musia byť aj v prostredí, ktoré je stresujúce, ale musíte veci prispôbiť tomu, čo ľudia môžu, dokážu robiť. A z toho, čo som mal možnosť vidieť, títo ľudia vedia, ako

to urobiť. Vhodná je aj integrácia do lokálneho prostredia. Bol som tu niekoľkokrát počas dlhého obdobia, pozrieť sa, či všetko funguje a napreduje, a vyzerá to tak, že prevádzka krásne zapadá do prostredia. A takisto, čo môže byť veľkým potenciálom, je lokálne pozadie, je tu lokálny starosta (pozn. redaktorky: starosta m. č. Rača), ktorý chce ponúkať služby využiť, v čom vidím veľký benefit. Z toho vidieť, že pracujú na dobrých vzťahoch. A tiež to vyzerá tak, že ponúkané služby chce využívať aj okolie. A čo je dôležité, a zrejme často sa vyskytujúce v prípadoch ľudí s postihnutím, je, že nestačí iba robiť ich život lepším. Fantastické je, ak to funguje aj naopak. Ak ľudia môžu prispievať, byť súčasťou spoločnosti. Myslím si, že toto je vo svojej podstate práve o tom. Dokonca môžeme povedať, že vytváranie pocitu dôstojnosti vďaka schopnosti prispievania je to, čo robíme. Ak môžeš participovať (v spoločnosti), mal by si. A to je v podstate to, čo vyjadruje, že ty, ako človek s mentálnym postihnutím alebo akýmkoľvek iným postihnutím alebo problémom – ak môžeš prispievať (spoločnosti), prispievaj. A to je to, o čom to celé je.

• **Keď sa vrátíme na začiatok, čo vás presvedčilo o tom, aby ste tento projekt podporili?**

Máme rôzne kritériá, ale jedno je, že musíme veriť, že to, čo žiadatelia opisujú, je užitočné, zmysluplné, relatívne dobre premyslené, že ľudia majú naplánované, čo by mali robiť. A druhou časťou je samozrejme osobná rovina – stretávanie sa s ľuďmi, keď musíte zvážiť, či projekt dokážu zrealizovať. Samozrejme, že potrebujeme papiere, ale druhá strana mince je tá, že papiere môžu byť napísané na tisíc spôsobov, ľudia môžu na papier napísať veci, ktoré vyznievajú dobre, ale... je to naozaj dobre? Je to realizovateľné? Majú žiadatelia ľudí, ktorí budú schopní projekt zrealizovať? Toto všetko sú veci, ktoré treba zvážiť. A keď povieme ÁNO, musíme povedať, že je to podmienené áno, ktoré hovorí – ak to neviete urobiť a ak v procese realizácie zistíme, že to nejde, že projekt nedokážeme zrealizovať, ukončíme to. Ale to samozrejme nie je tento prípad. Tiež sme na tejto ceste rozmýšľali: „Dokážu to urobiť? Vyriešia tento problém?“ Ale všetky prekážky sa podarilo úspešne zvládnuť. A toto som myslel, keď som v príhovore hovoril, že zvládli skúšku. Ale to je nateraz. Odteraz prichádza ďalšia skúška: „Zvládnu projekt udržať?“ „Dokážu podnikať?“ Nepochybujem, že urobia absolútne všetko preto, aby veci fungovali. Ale teraz končí zábava. Začína skutočnosť. A ak máte zákazníka a po lievku mu naservírujete chladnú, alebo pri servírovaní v nej skončí palec čašníka, prehrali ste hru. Zákazník viac nepríde.

Síce situáciu akceptuje, lebo si povie, že je to za daných okolností ospravedlniteľné, ale viac nepríde. Takže, toto je ďalšia skúška.

• **Máte nejakú radu?**

Nie. Vlastne, musia stále myslieť na dve veci: musia tomu dôverovať, ale musia byť aj otvorení a pripravení učiť sa nové veci. Pretože toto je nová cesta. Keď sa pozrieme napr. 15 rokov dozadu, ľudia by povedali, že nemôžete miešať biznis so sociálnymi vecami. Že tieto oblasti musíte oddeľovať. To, čo sa v tomto projekte deje, je, že tieto veci spája. Používa ľudí na prispievanie biznisu a v tom istom čase sa to deje aj naopak. A myslím si, že všeobecne môžeme vidieť stále viac projektov uberajúcich sa týmto smerom. Ide o novú cestu objavujúcu sa v celej Európe. Ja som vždy nervózny, keď ľudia hovoria, že našli spôsob, pretože tu nie je žiadny spôsob, neexistuje jediná cesta. Nie je len jeden správny spôsob. Existujú rôzne spôsoby. Stále potrebujete sociálnu starostlivosť, nie je to o tom, že vyhodíte všetky staré veci preč. Ide iba o nový doplnok, ktorý dvíha kvalitu toho, čo tu robíme, týmto novým spôsobom. Nie je to zázrak, ale je to dobrý pridaný spôsob slušného života. Myslím si, že najhoršia vec, čo môžete ľuďom urobiť, je urobiť ich viac závislými ako naozaj musia byť. A že najlepšia vec, ktorú im môžete urobiť, je umožniť im prispievať, nech už si pod tým predstavíme čokoľvek. Napr. ak podporujete utečencov, alebo kohokoľvek, môžete im dať peniaze, ale to nie je dobrý spôsob. Nebolo by lepšie, keby sme im vytvorili podmienky na spoluprácu, na prispievanie? Môžete napr. otvoriť dvere, aby ich ľudia videli. A to je presne to, čo tu robíte, otvárate dvere ľuďom s postihnutím, aby v prípade, že majú záujem, mohli prispievať.

Ing. Dagmar Blažeková, členka Predsedníctva ZPMP v SR

• **Aké sú vaše pocity a dojmy z toho, čo ste tu videli a počuli?**

Úžasné. Úžasné. Obdivujem obidvoch, i vetku aj Mariána, čo všetko dokázali. Samozrejme, bolo to v spolupráci s inými ľuďmi, ale myslím, že gro zostalo na ivetke a na Mariánovi. Je to krásny projekt, hlavne im budem držať palce, aby to fungovalo ďalej, aby došlo k využívaniu zariadenia, aby dokázali zarobiť nejaké peniaze, aby boli spokojní užívatelia aj tí, čo to riadia a prevádzkujú.

Ďakujeme za rozhovory.
Spracovala **Mgr. Katarína Peterecová**

V KRAJINE SNOV

*V krajine snov
je jedno či si malý, alebo veľký.
Je jedno, či si biely, alebo čierny.
Je jedno, či si bohatý, alebo chudobný.
Nemusíš veriť v boha, aby sa stal zázrak.
Ver v samého seba a urob svoje sny realitou.
Zázraky sa nedejú,
to my ukrývame zázraky v sebe.*

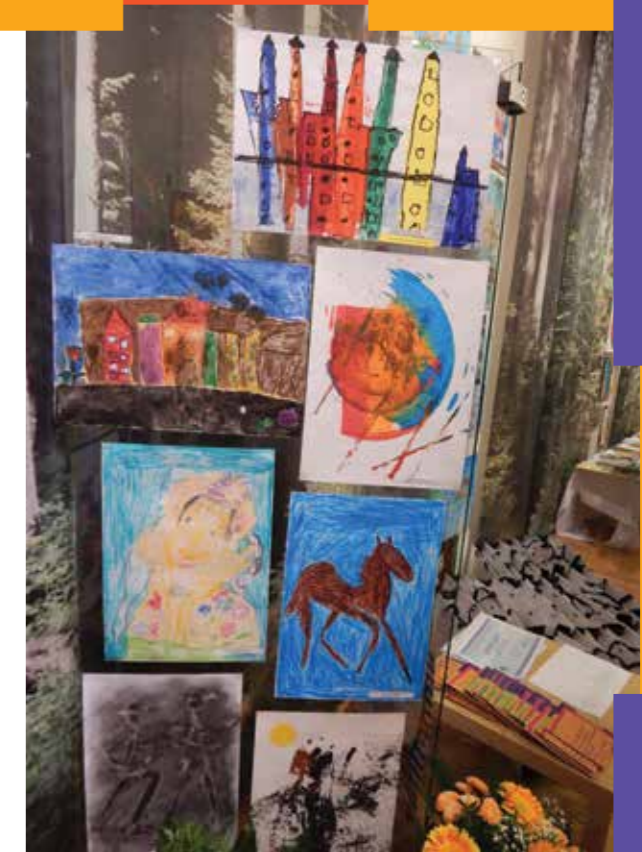
Týmto krásnymi slovami otvorila vernisáž Výtvarného salóna ZPMP 2018 PaedDr. **Jana Izraelová**, ktorá vernisáž aj moderovala. Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike v spolupráci s podnikmi a organizáciami LESY Slovenskej republiky, štátny podnik Lesnícke a drevárske múzeum, Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím vo Zvolene a Domov sociálnych služieb Symbia vo Zvolene pripravili 23. ročník výstavy výtvarných prác ľudí s mentálnym postihnutím Výtvarný salón 2018.

Slávnostná vernisáž sa uskutočnila 22. novembra o 14.00 hod. v Lesníckom a drevárskom múzeu, Námestie SNP 22/33, Zvolen. Výstava potrvá od 22. 11. 2018 do 10. 01. 2019. Otváracie hodiny: pondelok – piatok 8.00 – 17.00 hod. Prístup je bezbariérový.

Cieľom výstavy je oboznámiť širokú verejnosť s výtvarným nadaním, spôsobom, akým stvárnajú svoj svet ľudia s mentálnym postihnutím. Do Výtvarného salónu ZPMP 2018 sa zapojilo 36 domovov sociálnych služieb, špeciálnych materských, základných a praktických škôl, miestnych združení a jednotlivcov z celého Slovenska. Hlavná téma výstavy je **V krajine snov**.

O výstavnej kolekcii rozhodovala odborná porota v zložení: akad. maliar **Juraj Šufliarský**, výtvarník **Pavol Móza** a výtvarníčka PaedDr. **Tatiana Harachová**. Odborná garantka projektu 2018: akad. mal. **Katarína Kuzmová**. K výstave bol vydaný plagát, leták a skladačka, ktoré navrhla grafická dizajnérka **Zuzana Chmelová**.

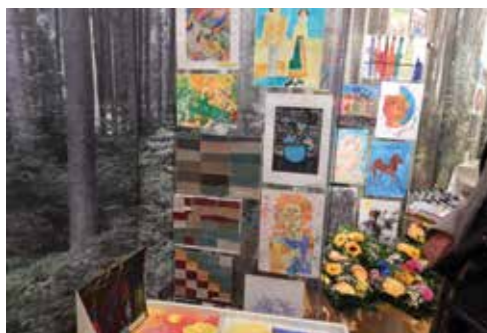
Výtvarný salón je jednou z príležitostí, aká pomáha rúcať bariéry a hľadať porozumenie medzi ľuďmi s postihnutím a širokou verejnosťou.

farby života

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP v SR 2018

farby života

BIVIO – DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

BIVIO – SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE

farby života

BIVIO – SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE

farby života

**BIVIO –
SLÁVNOSTNÉ
OTVORENIE**

23

zo života združení

Pohľad do sveta za plotom

„Ako pozerat sa spoza plota“ – takými slovami vystihol kedysi dávno klient nášho zariadenia svoj život medzi ľuďmi, no najmä svoj pohľad na ľudí v tomto preňho bizarnom a často nezrozumiteľnom svete.

To zaujímavé slovíčko autizmus, či autistické spektrum, nech už je akokoľvek pre niektorých aktuálne „módnym“ pojmom, je pre nás bytostne žitou realitou. Realitou, v ktorej mnoho z našich klientov trávi svoj čas. Pozreli sme sa teda na život spoza toho vysokého, a pre niektorých neprekonateľného plota.

V Centre Frézia je našou snahou, aby sme spoločnými silami ten plot trochu znížili, či našli jeho začiatok a koniec, alebo sme mu trochu osekali ostne a dovolili Slnku z druhej strany ulice, aby mohlo osvetliť aj tmavé miesta. Nech už ten „plot“ viac nie je len neprekonateľnou húštinou.

Naším cieľom je umožniť všetkým, ktorí chcú načúvať, preklenúť a aspoň ako sa dá pochopiť. Pripravili sme teda v rámci nášho regiónu Partizánske priamo u nás v zariadení cyklus prednášok a workshop aktivít s hlavnou témou „Človek s autizmom“. Časový horizont – „prосто, kým bude treba“.

Do prednáškovej časti projektu sme prizvali aj spoluorganizátora – Centrum špeciálno-pedagogického poradenstva Partizánske(CŠPP). Veľmi profesionálnou a nápomocnou bola práve Mgr. Veronika Bruchatá, špeciálna pedagogička CŠPP Partizánske. Veľmi prístupným štýlom dokázala preklenúť oba svety, deti, rodičov, študentov, učiteľov, vychovávateľov, opatrovateľov, či sociálnych pracovníkov. V rámci spoločnej spolupráce tak postupne prechádzame viacerými témami, a zameriavame sa na rôzne cieľové skupiny, volíme rôzne formáty. Témy, ako napríklad „Aj človek s autizmom vie byť kamarát“, či „Človek s autizmom v školskom prostredí a v meniacom sa sociálnom prostredí“ sú témy, ktoré v mnohých zarezonovali.

Budeme teda kráčať ďalej. Ten „Dominikov plot“ predsa niekde bude mať koniec.

Mgr. Michaela Krošláková

V Trenčíne sme plávali a rozdávali radosť deťom!

Po tretí raz privítal Trenčín plavcov so zdravotným znevýhodnením na pretekoch, ktoré patria k najnavštevovanejším na Slovensku. Obsadené boli reprezentantmi SPV, ŠOS, ale i začínajúcimi plavcami. Pre 89 pretekárov zo Slovenska, Čiech a Rakúska to bola príležitosť potvrdiť si svoju výkonnosť, zlepšiť si svoje osobné rekordy, ale i postaviť sa prvý raz na štart veľkých pretekov.

Pre plavcov SPV to boli kontrolné preteky útvaru talentovanej mládeže, pre plavcov s Downovým syndrómom to boli ich tretie majstrovstvá Slovenska. U mnohých si našli miesto v kalendári a tešia sa na ďalší ročník. Záštitu nad pretekmi prevzal primátor mesta Trenčín Mgr. Richard Rybníček, ktorý v príhovore poprial plavcom veľa úspechov v ich veľkom plaveckom dni, ale i v ďalšom tréningovom procese. Pre veľký záujem sme do pretekov vložili aj disciplínu 25 m VS pre začínajúcich plavcov a prvoplavcov a aj 50 m VS pre sprievody plavcov.

Vyhlasovanie výsledkov prebiehalo priebežne a okrem medailí a diplomov sme už druhý raz vyhlasovali „najtechnickejšieho plavca pretekov“, kde cenu získal pretekár Martin Císař z S. K. Vodomílek Jihlava.

PK TZPŠ DOLPHINS Bratislava podporili naše preteky tým, že pripravili ceny (poháre) za najlepších mužský, ženský a dva juniorské výkony (chlapci a dievčatá) – najväčší

zo života združení

bodový výkon. Ďalej pripravili cenu (pohár) najmladšiemu chlapcovi a dievčaťu pretekov. Bodové najlepšie výkony podali reprezentanti PK TZPŠ DOLPHINS Bratislava Marek Sloboda a Tatiana Blattnerová, ale jeden pohár zostal aj pre naše zastúpenie, pre najmladšiu účastníčku Emíliu Hendrychovú s DS.

Hlavným rozhodcom pretekov bol Ladislav Struhár (Nové Zámky) a štartérom bol Róbert Pastierik.

Veľmi pekne ďakujeme všetkým plavcom a sprievodom, pedagógom, trénerom, rozhodcom za úžasnú atmosféru a tešíme sa na budúci štvrtý ročník v Trenčíne!

(krátené) **Ing. Róbert Lezo**

„DOBRA ZVESTĽ – SVETOM DÁVA SA NIESTĽ“

Správa o uskutočnení podujatia – 13. ročníka Olympiády Domova sociálnych služieb „Náš dom“

Plamene olympijskej pochodne ako symbolu zhmotňujúceho olympijské ideály sa rozohoreli v spišskonovoveskej športovej hale už po 13. raz naplno, aby zvýraznili myšlienkové poslanstvo a odkaz športového podujatia s názvom Olympiáda DSS „Náš dom“. Išlo o pokračovanie v tradícii rovnomenných športových dní, ktoré pre osoby s mentálnym postihnutím z oblasti Spiša a okolitých regiónov organizuje Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Spišskej Novej Vsi. Dňom „D“ sa tak stal 18. október 2018, keď sa približne po roku opäť stretli športovci z viacerých zariadení sociálnych služieb, ktoré kladne zareagovali na výzvu organizátorov, a umožnili tak svojim klientom, aby si mohli zmerať sily v netradičných olympijských disciplínach. Ako býva dobrým zvykom, aj tento ročník olympiády sa tešil účasti veľkého počtu športovcov zo siedmich zariadení sociálnych služieb, a to nielen z blízkeho okolia. Okrem partnerských zariadení zo Spišského Štvrtka, z Hodkoviec, Spišského Podhradia a Spišskej Novej Vsi sa na pretváraní olympijského hesla „vyššie, rýchlejšie, silnejšie“ do podoby „ľudskejšie, férovejšie, humánnejšie,“ svojim športovým zápolením podieľali aj klienti z CSS v Batizovciach, z DSS Domko v Košiciach a z DSS Lúč v Šemši. Súťažiaci prišli povzbudiť viaceré významné osobnosti z radov vedúcich predstaviteľov mesta Spišská Nová Ves. Žiara, odrážajúca sa v očiach účastníkov, zrkadlila nadšenie, očakávanie, ale najmä veľkú chuť bojovať a zvíťaziť. O to väčšia bola radosť, keď sa podarilo úspešne hodiť loptu do koša, v behu dobehnúť medzi prvými do cieľa, alebo trafiť bránku pri trestnom strieľaní, či hodiť najvyšší počet bodov. Najlepší športovci v jednotlivých disciplínach boli ocenení a domov si okrem medailí (made in „Náš dom“) na krku, odnášali aj hrejivý pocit šťastia v srdci. Na dôkaz toho, že sa na tomto podujatí nezapaľoval len symbolický oheň, ale aj srdcia ideálmi treba zdôrazniť, že aj keď v uvedených disciplínach nemohli zvíťaziť všetci, bol víťazom každý. Úprimným práním organizátorov je, aby sa všetci tohoroční účastníci v zdraví mohli takto stretnúť aj o rok na ďalšom, v poradí štrnástom ročníku Olympiády DSS „Náš dom“. S pozdravom: „Športu zdar!“ (krátené)

Organizátori ZPMP v SNV – DSS „Náš dom“

PRIPRAVTE SI PLÁN

ENABLE Scotland je škótska charitatívna organizácia, ktorá bola založená v roku 1954. Založilo ju 5 rodičov detí s mentálnym postihnutím, ktorí verili, že ich deti majú rovnaké práva ako ostatní.

V rámci svojich aktivít ENABLE Scotland realizovala projekt pod názvom Pripravte si plán (*Picking up the pieces*), ktorého cieľom je pomáhať opatrovateľom pri tvorbe núdzových plánov pre prípad kríz, a taktiež komunikovať s miestnymi orgánmi o spôsobe implementácie týchto plánov do služieb sociálnej starostlivosti. Projekt financovala škótska vláda.

Mnohí rodičia a opatrovatelia sa prirodzene obávajú, čo sa stane s osobou, o ktorú sa starajú, v prípade núdze. *Kto sa postará o vašich blízkych, keď tam nebudete? Kto sa postará o vašich milovaných, keď vy nebudete môcť?* To boli otázky kladené v rámci projektu opatrovateľom v Škótsku. Odpovede viedli k tomu, že v organizátori projektu požadovali väčšiu podporu pre všetkých neplatených opatrovateľov pri vytváraní núdzových plánov pre prípad krízy, ktorým je napr. prijatie opatrovateľa do nemocnice. Požadovali aj zmenu, ktorá by zabezpečila, že núdzové plánovanie bude súčasťou nového zákona o právach opatrovateľov. To sa podarilo v roku 2016 prijatím škótskeho opatrovateľského zákona, ktorý miestnym orgánom a príslušným zdravotným výborom ustanovuje povinnosť spoločne pripraviť lokálnu stratégiu pre opatrovateľov a miestnym orgánom nariaďuje aj povinnosť zriadiť pre opatrovateľov informačnú a poradenskú službu. Obe, stratégia aj informačná a poradenská služba, musia zahŕňať núdzové plánovanie.

„Ako rodič nerozmýšľate o sebe ako o „opatrovateľovi“. Jednoducho robíte to, čo by robil každý rodič, staráte sa o svoje dieťa. Ale na základe rozhovorov s inými rodičmi som si uvedomil, že opatrovatelia potrebujú pomoc. Keď počujete, že rodičia odkladajú operáciu v nemocnici z dôvodu, že sa obávajú podporných opatrení pre svojho syna alebo dcéru, uvedomíte si, že tu je problém.“ Harry Robertson

V rámci projektu špecializovaný projektový tím realizoval školenia pre opatrovateľov zamerané na tvorbu tzv. **núdzových plánov**.

Projektový tím komunikoval aj s miestnymi orgánmi o tom, ako integrovať núdzové plány do služieb sociálnej starostlivosti.

V rámci projektu bol vypracovaný súbor nástrojov, ktorý pomáha opatrovateľom vypracovať núdzový plán. Opatrovatelia odpovedajú na otázky: *kto, čo, prečo, kde, kedy a ako*, ktoré im majú pomôcť plánovať nepredvídané okolnosti. V rámci súboru nástrojov na pomoc pri tvorbe núdzového plánu sa opatrovateľom odporúča zvážiť všetky možné prípady stavu núdze a ich možné riešenia. Opatrovateľom sa odporúča, aby do tohto procesu zapojili všetkých príslušných členov rodiny, priateľov a profesionálov.

Prostredníctvom včasného plánovania, s nádejou, že plán nikdy nebude musieť byť použitý, môžu opatrovatelia zaznamenať svoje vedomosti a znalosti na papier, čo uľahčí prechod inej osoby do roly opatrovníka v prípade potreby. Každý núdzový plán je jedinečný.

Pod stavom núdze (krízou) sa rozumie choroba, osobná kríza alebo situácia, neočakávané alebo vo veľmi krátkom čase spôsobujúca oddelenie opatrovateľa od osoby, o ktorú sa stará na kratší alebo dlhší čas (môže ísť napr. o úmrtie v rodine, chorobu, pobyt v nemocnici, návšteva lekára na poslednú chvíľu a pod).

Núdzový plán je písaný dokument, ktorý obsahuje praktické opatrenia pre prípad neplánovaných okolností, keď opatrovateľ nie je schopný plniť svoju úlohu.

Zdroj: <https://www.enable.org.uk>

zahraníči

KONFERENCIA V OLOMOUCI

ZPMP v SR sa dlhodobo venuje problematike zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím, preto sme využili pozvanie z Českej republiky zúčastniť sa na medzinárodnej konferencii o možnostiach pracovného uplatnenia osôb s mentálnym postihnutím v prostredí vysokých škôl, ktorá sa konala v októbri 2018 v Olomouci. Bola to v poradí 3. konferencia projektu Erasmus + Inclusive Campus Life (Inkluzívny univerzitný život), podporeného z programu Európskej únie. Hlavným cieľom projektu je podpora a začleňovanie osôb s mentálnym postihnutím do života univerzitného kampusu.

(*Poznámka: Pod pojmom kampus sa rozumie areál vysokej školy alebo univerzity zahrnujúci budovy patriace k škole, ale aj pozemky; vysokoškolské mestčko.)

Projekt predstavila a o časti doterajších výsledkov informovala pani Aleidis Devillé z Univerzity Thomasa Morea. Na ich univerzite prebiehajú kurzy, ktoré navštevujú ľudia s mentálnym postihnutím a na druhej strane študenti psychológie navštevujú zariadenia sociálnych služieb s cieľom vzájomne sa spoznať. Podarilo sa im zamestnať ľudí s mentálnym postihnutím stredného stupňa, ktorí pracujú ako asistenti sekretárok, na vrátnici, pri údržbe areálu, zabezpečovaní čistoty budov.

V Holandsku, Fínsku, i Belgicku sú ľudia s mentálnym postihnutím zamestnaní ako asistenti učiteľa, podieľajú sa na výučbe vysokoškolských študentov. Univerzity organizujú veľa kurzov pre ľudí s mentálnym postihnutím, napr. sebaobhajovanie, výučba angličtiny, ale aj kurzy spoločné so zdravými študentmi na tému inklúzia.

V Olomouci zatiaľ nezamestnávajú na univerzite ľudí s mentálnym postihnutím. Overujú v praxi verejnej VŠ metodiky na vhodnosť VŠ, aby zapájala ľudí s MP do života univerzity.

Do študijného programu Sociálna práca zaviedli 2 voliteľné predmety – Úvod do inkluzívneho výskumu a Seminár inkluzívneho výskumu.

Prednášajúca z Ostravskej univerzity konštatovala, že vysokoškolský systém štúdia v ČR nie je nastavený na to, aby bol človek s mentálnym postihnutím študentom VŠ. Na VŠ síce existujú Centrá pomoci študentom so zdravotným postihnutím, ale pomoc poskytujú študentom s iným druhom postihnutia než s mentálnym.

Druhý deň konferencie tiež zaznelo niekoľko zaujímavých príspevkov, napr. Sebaobjavovania a rozvoj osobných kompetencií ako ich realizujú v Ústave špeciálnopedagogických štúdií na Pedagogickej fakulte Palackého univerzity. Zúčastňujú sa celý semester na výučbe študentov, rozprávajú o sebe, svojom živote. Niekedy je pomer účastníkov prednášky 50:50.

Na konferencii zaznelo veľa zaujímavých a podnetných informácií. Z realizácie projektu vyplýva, že ľudia s MP môžu zvýšiť kvalitu vysokoškolského vzdelávania tým, že budú súčasťou výučby a podporia tak odbornú prípravu a vzdelávanie študentov všetkých fakúlt. Tí už počas štúdia prídu do styku so svojimi budúcimi klientmi/zákazníkmi, napr. sociálni pracovníci, pedagógovia, lekári, právnici, inžinieri, stavbári a pod. Z hľadiska možnosti zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím na VŠ sa javia 2 možnosti: ako asistenti vyučujúcich vykonávanie služieb na VŠ – asistenti sekretárok, vrátnici, údržba areálu, vykonávanie upratovacích prác, pomoc v stravovacích prevádzkach, bufetoch.

ZPMP v SR bude sledovať realizáciu projektu a jeho záverečné výstupy s presvedčením, že závery budú využiteľné aj v prostredí VŠ na Slovensku. Vznikli by tak ďalšie oblasti a možnosti zamestnávania ľudí s mentálnym postihnutím.

(krátené) **Mgr. Lubica Vyberalová**

V DSSPKM ZAČÍNAME S ANIMÁCIAMI

V našom zariadení z času na čas skúšame v rámci pracovnej rehabilitácie nový prvok, prostredníctvom ktorého by boli naši klienti motivovaní k aktivite novou, neopozieranou činnosťou. Zatiaľ ostatný nápad spočíva v tvorbe krátkych animácií, teda rozpochybovania a oživenia predmetov za účasti a participácie našich klientov. Vyskúšali sme si to v upútavke na naše športové podujatie – plavecké preteky.

Boli do toho zapojení dvaja naši klienti. Istým spôsobom v tom bolo aj kúsok divadelného kumštu, pretože obaja mali v minulosti záujem o účasť na divadle, ktoré si momentálne z časových a kapacitných dôvodov dalo na dlhší čas pauzu. Touto hravou formou však, ako veríme, nájdeme za divadlo primeranú náhradu. V pláne máme pokračovať v krátkych videách, na ktorých by ožili obrázky našich výtvare nadaných klientov a v ktorých by sme mohli hravou formou odprezentovať ich aktivity a život v domove sociálnych služieb.

Stop motion, fázová animácia, okienková animácia. To sú tri zaužívané názvy pre konkrétnu techniku animácie. Pri nej sa zvolený objekt musí ručne posúvať alebo upravovať o malé kroky tak, aby pri následnom spojení viacerých snímkov dokopy vznikol dojem plynulého pohybu. Ide o starú techniku, ktorá sa využíva už mnoho desiatok rokov. Len si spomeňte na rozprávky, ako Pat a Mat, Pingu, ovečka Shawn, či film Chobotničky z druhého poschodia.

Moderné technológie dnes približujú túto techniku širokej verejnosti, a tak nám už nič nebráni v tom, aby sme začali. Tak ako u nás, v Domove sociálnych služieb prof. Karola Matulaya. Na začiatok si treba povedať, že jej nevýhodou je pomerne zdĺhavá technika tvorby. Naopak, jej výhodou je možnosť animovať takmer čokoľvek. Napríklad plastelínu, hlinu, najrôznejšie modely, predmety alebo figúrky. Nezabudnime aj na človeka.

Tvorba samotná je neuveriteľne zábavný proces. Základom je manipulovať zvoleným objektom a postupne meniť jeho polohu. Každú zmenu pritom zachytíme na samostatnú fotografiu. Pohybovať pritom nemusíme len s objektom, ale aj s fotoaparátom. Na následné vytvorenie ilúzie pohybu objektu musíme nafotené obrázky prehrávať takou rýchlosťou, aby to naše oko nepostrehlo. Najviac sa nám osvedčila rýchlosť prehrávania 7 – 10 obrázkov za sekundu. Vtedy výsledný pohyb pôsobí veľmi prirodzene. Na vytvorenie

minútového videa potrebujeme nafotiť cca 600 obrázkov. Keďže u nás, v Domove soc. služieb prof. Karola Matulaya sme už prešli úvodným hľadaním informácií o fázovej animácii, dovoľte, aby sme sa o ne podelili s každým, kto číta tieto riadky.

Na začiatok je dobré si **napísať scenár**. Pri samotnej realizácii sa následne nestratíme a budeme presne vedieť kde sme, čo sme už nakrútili a čo nás ešte čaká. Počas procesu totiž vyprodukuje stovky záberov a ľahko sa nám môže stať, že nebadane odbočíme z prvotnej myšlienky. Nakoniec zistíme, že z pôvodného zámeru (bez scenára) nám nezostalo nič.

Ďalším krokom je **výber objektu**, ktorý budeme animovať a **príprava vhodnej scény**. Fantázii sa medze nekladú. Môže to byť kartónová škatuľa, v ktorej sa bude odohrávať napínavý dej, alebo celá miestnosť, v ktorej zažijú nejedno dobrodružstvo veci, čo sa tam nachádzajú bežne a my ich pomocou tejto techniky oživíme.

Nezabudnime na **osvetlenie**. Každá fotka potrebuje svetlo, aby sme zachytili čo najviac detailov. V opačnom prípade môžeme byť sklamaní z tmavých záberov, kde nevidno detaily, na ktorých sme sa toľko natrápili. Pre naše potreby úplne postačí obyčajná stolová lampa.

Fotoaparát. Je jedno, či použijete mobilný telefón alebo digitálnu zrkadlovku. Dôležité je, aby mal možnosť manuálneho nastavenia. To znamená, že vypneme automatiku. Vďaka tomu bude mať každý záber rovnaké parametre. Ďalej je dôležité, aby sme pri snímaní zabránili pohybu fotoaparátu. Docielime to najlepšie diaľkovým ovládaním spúšte a statívom.

Animačný softvér. Ako som spomínal, súčasnosť nám praje. Na trhu je množstvo animačného softvéru. Viaceré z nich sú dokonca zadarmo. Za spomienku stojí jednoduchý

sociálne služby

movie maker, ktorý umožňuje vytvárať filmy z fotografií. Ak sa vám táto technika zapáči, odporúčam investovať do softvéru. Napríklad stačí už 5 € a vo vlastnom mobile máte program, ktorý toho zvládne naozaj veľa.

Hoci sa vám to môže javiť inak, aj my sme ešte len na začiatku. Ak by ste si chceli pozrieť ako vyzerá taká animácia z našej dielne, smelo kliknite na youtube kanál Domova sociálnych služieb prof. Karola Matulaya. Nájdete tam krátky animovaný film, ktorý sme vytvorili ako upútavku na plavecké preteky 2018.

Verím, že tieto informácie nepôsobia na vás odstrašujúco. Z vlastnej skúsenosti viem, že tvorba animácií prináša oveľa väčšiu pridanú hodnotu. Pomocou animácií môžu terapeuti obohatiť svoje hodiny o novú zážitkovú techniku, ktorá pomôže ľuďom s inakosťou nadobudnúť nové alebo staronové zručnosti pomocou zážitkového učenia. Predstavujem si využitie tejto techniky napríklad v keramickej dielni, kde hlina zázračne ožije, alebo bežne

na školách počas hodín matematiky či iného predmetu. Človek s inakosťou tak môže získať jedinečné zručnosti. Naučí sa pracovať s technikou, svojou predstavivosťou a v neposlednom rade získa jedinečnú možnosť prezentácie. Aj seba samého, ako aj práce, ktorú robí, či ľudí v jeho blízkom i širokom okolí. Pomocou animácie získa príležitosť na seba vyjadrenie, osvojenie si nových zručností v akomkoľvek smere. Môže v sebe odhaliť skrytý talent a dosiaľ nepoznané schopnosti.

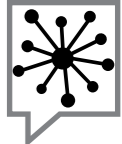
Aj pre ľudí s inakosťou je moderná technológia veľmi blízka. Niekomu možno aj viac ako nám dospelým. Ja osobne si myslím, že technika patrí do vyučovacieho i rehabilitačného procesu. Motivuje k činnosti pomocou vhodných a hlavne prístupných nástrojov. Tak prečo ju nevyužiť! Smelo do toho! Želám veľa kreatívnych nápadov a mnoho neopakovateľnej zábavy.

Mgr. Erik Forgáč

Mgr. Michal Kralovič

OZ STOPY SNOV

sociálne služby

Stopy snov je malé občianske združenie s veľkými snami, ktoré prenáša do reality cez divadlo, podujatia a vzdelávanie. Viac o činnosti, cieľoch a víziách tohto združenia si môžete prečítať v nasledujúcom rozhovore.

• Pôvodne ste začali ako divadelný projekt Prima, n. o. - aké boli začiatky? Prvé predstavy, ciele?

Úplný začiatok bol v roku 2010 v rámci neziskovej organizácie Prima, ktorá prevádzkuje Domov sociálnych služieb a chránenú dielňu. Prišiel podnet zvonka, od Pate Jarjabkovej Garajovej, ktorá hľadala „partičku ľudí so znevýhodnením“, s ktorými by skúsila hrať divadlo. Mali sme predstavu, že sa budeme stretávať na inej pôde ako v priestoroch Primy a už to samotné sme považovali za rozvíjajúce pre klientov aj pre zamestnancov. Prvá inscenácia, Paťa a pastieri, sa stala akousi svedčou, vianočným pastorálem o tom, kto sme. Bolo to oslobodzujúce a zábavné. V súčasnej terminológii by sa dal použiť pojem *teambuilding*. Pre zamestnancov to malo rozmer *teambuildingu*, na ktorom si vyskúšali komunikáciu v úplne nových situáciách a prostredí. Tam sa to celé vlastne začalo. Zistením, že je nám to v divadle funguje. Nielen v divadle ako v priestore, ale v divadle ako situácii. A tak sme sa po úvodnej inscenácii pustili vždy do ďalšej.

• Ako Stopy snov, o. z., ste vznikli až neskôr, čo to pre projekt znamenalo? Otvorili sa vám nové možnosti?

Občianske združenie vzniklo v roku 2012. Bolo to z čisto praktických dôvodov. Prima je nezisková organizácia a ponúkala svojim klientom divadelný program v rámci poskytovanej služby, s využitím interných odborných zamestnancov. Aby však dokázala financovať divadelné predstavenia, musela začať hľadať zdroje aj inde. Vytvorenie samostatnej právnej formy pre divadlo nám otvorilo možnosti získať finančné prostriedky na naštudovanie a javiskové uvedenie našich inscenácií – čiže zapltenie aspoň niečoho z celého radu ľudí a vecí, ako dramaturg, režisér, scenár, hudby, osvetlenie, kostýmy, zvuková a svetelná technika na predstavenia, pozvánky, bulletin...

• Ako ste vo svojej činnosti ďalej napredovali? Objavili sa nové spolupráce a témy?

Každá inscenácia má nosnú tému, ktorá vychádza z toho,

čo nás aktuálne ťaží. Tému formulujú ľudia bez postihnutia, ktorí ju vedú odčítať a pomenovať. Konkrétne prežívanie situácií na javisku a konkrétne dialógy sú pozbierané od ľudí so znevýhodnením. Je to prirodzená deľba práce, kde jedno predchádza druhému a jedno bez druhého by nejstovalo. Raz to boli sny, raz túžba po láske, alebo hľadanie. Sú to témy, s ktorými sa identifikuje skoro každý divák. V prvých inscenáciách hrali herci samých seba. Postupne sa ich postavy stali akýmiś zovšeobecnením človeka s mentálnym znevýhodnením. V aktuálne pripravovanej inscenácii „Kukátkom“ už hrajú bežných hrdinov. Určite majú s nimi niečo spoločné, ale v mnohom sú ich vlastná osobnosť a postava odlišné. Herecky sa s tým musia popasovať. To je v skratke ich herecký vývin, ich profesionálne aj osobné napredovanie. Divadlo nám saturovalo aj potrebu spolupatričnosti. Bežný človek pozná pocit, keď sa snaží v prospech spoločného projektu dostať zo seba maximum. Je jedno, či sa podieľate na vývoji prúdového motora, alebo spolu s dcérou pečiete koláč. Ak sa do práce vložíme a dáme do nej kus seba, publikum nám tleska. Akcia – reakcia. Je to nádherný pocit a pre človeka, ktorý často v živote nemá partnera, súkromie, prácu a vôbec nič nevlastní, je o to silnejší, že je ojedinelý. Vďaka Pati Jarjabkovej Garajovej, ktorá sa hneď na začiatku spojila s Viki Janouškovou, sa našou domovskou scénou stalo javisko divadla Ticho a spol. A to pre nás znamenalo nielen dosky naozajstného divadla, ale aj spektrum divadelníkov, s ktorými sme mohli nadviazať spoluprácu. Boli to hlavne herci, ako Dáša Rúfusová a Alenka Horňáková, a tiež Robo Horňák, ktorý v pozícii režiséra vystriedal Viki Janouškovú.

• Postupom času už nešlo iba o divadlo, ale aj o ďalšie aktivity, kultúrne podujatia. Aké?

Najskôr to boli projekty, ktorých cieľom bolo vyzbierať peniaze a finančne celý projekt zabezpečiť a rozširovať divácku základňu. Medzi takéto projekty patril koncept *restaurant day*. Zapojiť sa doňho vlastnou akciou TáčkyQ, opekanie vo fúriku, sa nám podarilo niekoľko ročníkov po sebe. Potom nasledovali výstavy spojené myšlienkou

sociálne služby

rovnosti príležitostí pre všetkých a zmeny pohľadu na človeka so znevýhodnením. Predstavujeme ho ako umelca, ktorý môže, vie a chce. Čo je rozdiel oproti konvenčným stratégiám pohľadu na znevýhodnenie ako na odkázanosť na pomoc.

V súčasnosti sa venujeme kurátorskej príprave výstav vo verejne dostupných priestoroch, ako sú kaviarne alebo foyery divadla. Tieto výstavy prezentujú umelecky nadaných ľudí so znevýhodnením. Ich autentický pohľad na svet je obohacujúci umelecky aj filozoficky.

Postupne sa divadlo a výstavy, teda táto naša kultúrna línia, rozšírili o vzdelávanie. Popri divadelnej práci sme zistili, že tvorivá dramatika je veľmi efektívnym nástrojom učenia. Zvlášť pre ľudí s mentálnym znevýhodnením, ktorí lepšie pracujú s reálnymi situáciami než s teoretickou abstrakciou. Zároveň je dramatisácia zábavná, a tak je učenie príjemné. Dnes máme v ponuke tri balíky kurzov. Pre sociálnu sféru je určený balíček zážitkových tréningov, kde ponúkame ALE ČO TO! (tréning pracovných zručností), DRA.VEC (divadelná dielňa) a Z.DIELNE (určený pre zamestnancov v pomáhajúcich profesiách).

• **Kto a ako sa môže na vašich aktivitách zúčastniť? Ako sa môžu ľudia, ktorí majú záujem o divadlo, prípadne iné vaše aktivity, prihlásiť?**

Našich produktov máme niekoľko: ak má človek záujem o divadlo, najlepšie je sledovať náš facebook alebo webovú stránku, kde uvedieme termín najbližšieho predstavenia.

Lístky sa dajú kúpiť napríklad aj cez Ticketportal, alebo priamo v divadle Ticho a spol. pred predstavením. Informácie o našich kurzoch sú na našej webovej stránke a prihlásiť sa, alebo spýtať sa na všetko, čo vás zaujíma, sa dá e-mailom alebo telefonicky.

Ak by sa niekto chcel stať členom priamo divadelného súboru, je dobré tiež zavolať a dohodnúť sa o akú prácu by mal záujem – hereckú, dramaturgickú, technickú, výtvarnú... Možností je tam veľa a ľudí stále potrebujeme. Je to však náročná práca, k čomu prispieva aj fakt, že je dobrovoľnícka, teda bez nároku na honorár. Aktuálne hľadáme dvoch hercov do pripravovanej inscenácie „Kukátkom“.

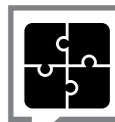
• **Aki ľudia stoja za celým projektom?**

Najmä zanietení. Nasadenie a snaha sú veľmi dôležité. V prípade účastníkov preto, aby si z kurzov odniesli čo najviac. V prípade pracovníkov hlavne preto, že pracujú dobrovoľnícky.

• **Aké sú vaše vízie do budúcnosti?**

Chceme podporovať ľudí so znevýhodnením na ich ceste k samostatnosti. V individuálnom meradle pracovnými príležitosťami v divadle a vzdelávaním. Vo väčšej mierke chceme výstavami a predstaveniami scitlivovať spoločnosť voči veciam, ktoré nepozná a znižovať tak predsudky voči ľuďom so znevýhodnením.

Za rozhovor ďakujeme tímu Stôp snov.

projekty nadácií

OKRÚHLÝ STÔL

Včasná intervencia – ako podporiť spoluprácu všetkých

Nadácia SOCIA v spolupráci s Radou pre poradenstvo v sociálnej práci, Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím a europoslankyňou Janou Žitňanskou usporiadala v júni 2018 konferenciu Nezávislý život – čo to pre nás znamená. Bol na nej predstavený všeobecný komentár Výboru OSN k článku 19 a v spoločnej diskusii ľudí so zdravotným postihnutím sa identifikovali problémy a oblasti, na ktoré chce nadácia nadviazať sériou okrúhlych stolov. Jedným z nich bol aj OKRÚHLÝ STÔL VČASNÁ INTERVENCIA – AKO PODPORIŤ SPOLUPRÁCU VŠETKÝCH v októbri 2018. Pretože cieľová skupina rodín a detí je veľmi rôznorodá a združená v rôznych organizáciách, **cieľom bolo spoznať špecifiká potrieb jednotlivých skupín a ich iniciatívy** vo vzťahu k včasnej podpore rodín či už priamo sociálnou službou včasnej intervencie alebo rôznymi inými formami. Na základe vlastných skúseností by rodičia ocenili najmä včasnú, dostupnú a kvalitnú diagnostiku a podporu vývinu. Pri prechode z nemocnice domov má mať rodina dostatok informácií, aký má diagnóza dosah v reálnom živote, aká má byť starostlivosť o dieťa a koho po návrate kontaktovať na zachovanie kontinuity v podpore. Zásadná je podpora v domácom prostredí.

Aká by mala byť včasná intervencia z pohľadu rodičov?

„Určite má byť včasná. Službu včasnej intervencie by mali zabezpečovať odborníci: zdravotníci, špeciálni pedagógovia, sociálni pracovníci a inštruktori sociálnej rehabilitácie, liečební pedagógovia, psychologovia a pod. Spolu tvoria multidisciplinárny tím, ktorý nastaví individuálne plánovanie intervencie podľa potrieb klienta a podľa nastaveného plánu intervenciu zabezpečuje. V Nitre takáto sociálna služba chýba.“

„Podporujúca vývin včas a koordinovane.“
„Posilňujúca rodičov.“
„Podpora vývinu včas, intenzívne a kvalitne.“

Aké ďalšie zmeny sú potrebné?

Z diskusie vyplynulo, že je potrebné zvyšovať povedomie o právach osôb so zdravotným znevýhodnením a ich rodín. Ďalším krokom by malo byť vzdelávanie zamestnancov, ktorí pracujú s deťmi so zdravotným znevýhodnením v zdravotníckych zariadeniach, zariadeniach sociálnych služieb, škôlkach a školách. Za veľmi dôležitú považujú rodičia dostupnosť (regionálnu aj finančnú) a kvalitu sociálnych služieb. Z praktických skúseností rodín vyplynulo, že je podstatné zamerať sa na účelové využívanie finančných prostriedkov na kompenzačné pomôcky.

Asociácia poskytovateľov a podporovateľov včasnej intervencie, Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením a nadácia SOCIA navrhli Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej MPSVR SR) pokračovať v činnosti pracovnej skupiny pre včasnú intervenciu. Okrem rezortov, ktoré by mali do pracovnej skupiny nominovať svojich zástupcov, členmi by mali byť aj zástupcovia poskytovateľov sociálnych, zdravotných alebo pedagogicko-psychologických služieb a zástupcovia tých, ktorých sa dostupnosť a kvalita služby včasnej intervencie bytostne dotýka: rodín detí so zdravotným znevýhodnením alebo rizikovým vývinom. Veríme, že prvé stretnutie tejto pracovnej skupiny v novembri odštartuje systematickú prácu na lepšom systéme a spoluprácu rezortov, ktorá bude prínosom predovšetkým pre spomínané rodiny.

Kamila Adamkovičová

projekty nadácií

ŠKOLA INKLuzionISTOV V CENTRE BIVIO

Čakali sme na otvorenie Centra BIVIO, až sme sa dočkali. V Nadácii pre deti Slovenska realizujeme projekt na podporu inkluzívneho vzdelávania a BIVIO bolo miesto, aké sme hľadali pre naše vzdelávacie aktivity. Také, kde sa rešpektuje rôznorodosť, vníma inklúzia a zároveň poskytujú mimoriadne služby. Je to priestor s veľkým príbehom.

V Centre BIVIO sa 2. – 4. novembra zišli účastníci programu Škola inkluzionistov z celého Slovenska. Projekt je zameraný na zvýšenie povedomia o inklúzii, ale najmä na podporu a posilnenie základných škôl v tejto oblasti. Počas víkendu sme sa venovali Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a legislatíve, tvorbe dobrých individuálnych vzdelávacích plánov z pohľadu učiteľa, asistenta, špeciálneho pedagóga. V sobotu ráno program odštartovala Zuzana Révészová, riešili sme prácu s deťmi zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia a rôzne tímbuildingové aktivity. Večer sme si v konferenčnej sále BIVIO pozreli nový slovenský film Niečo navyše. Viktor Križo prednášal o tom, ako na školách zakladať a pracovať v inkluzívnom tíme.

Vďaka skvelému prostrediu v Centre BIVIO sme sa posunuli v téme inklúzie o ďalší krok dopredu. Veľké poďakovanie patrí všetkým pracovníkom centra, a samozrejme pani riaditeľke Ivete Mišovej a Mariánovi Horaničovi, za ochotu, ústretovosť a podporu počas nášho pobytu. Veľmi radi sme podporili a strávili intenzívny vzdelávací víkend v podnetnom a príjemnom prostredí.

Ak vás tento program zaujíma, viac sa dozviete na webovom portáli www.ktochyba.sk, ktorý je určený pre rodičov zdravotne znevýhodnených detí, ako aj pre učiteľov a riaditeľov škôl.

Zuzana Wagnerová

Deň otvorených dverí BIVIO

V predvečer slávnostného otvorenia Centra BIVIO sme pozvali širokú verejnosť, obyvateľov Rače a okolia, členov a zástupcov MVO, zamestnancov zariadení sociálnych služieb, rodičov, spolupracovníkov i partnerov na Deň otvorených dverí BIVIO, ktorý sa konal 12. 10. 2018. V tento deň sme po prvý raz otvorili brány centra a návštevníkom sme ukázali hotelové izby, seminárnu miestnosť, reštauráciu, pracovňu a vzdelávaco-rehabilitačné stredisko. Každú polhodinu sme robili prezentáciu, odpovedali sme na otázky návštevníkov a sprevádzali sme ich areálom, ktorého súčasťou je novoupravená záhrada. Tešili sme sa z toho, že až do večera chodili ľudia a prejavili svoj záujem.

správy z centrály

Slávnostné zasadnutie Rady predsedov

Medzi akciami v októbri nemohla chýbať ani Rada predsedov ZPMP v SR. Predsedovia členských organizácií z rôznych regiónov sa stretli v BIVIO 16. 10. 2018. Začiatok programu patril prezentácii projektu a Centra BIVIO, nasledovala prehliadka priestorov a po obedňajšej prestávke prezentácia činnosti predsedov, riaditeľov a štatutárov organizácií. Predsedajúci Ing. Dušan Fabián vyzval prítomných, aby prezentovali svoju činnosť s dôrazom na novinky v ich združení. S prezentáciami vystúpili:

• **ZPMP v Skalici, pani Appelová:** robia priebežne akcie pre svojich 55 členov, viac v lete, napr. rekondičný pobyt, aj malé projekty, aby akcie mali členovia lacnejšie, dostali dotáciu napr. od Nadácie TA3, robia i tradičné akcie, ako Mikuláša a pod.

• **ZPMP Bratislava IV, nová predsedníčka pani Frešová:** predstavila sa pri nástupe za svoju dlhoročnú predchodkyňu Nađu Ramacsayovú, je arteterapeutkou a venuje sa profesionálne deťom a mladým ľuďom s mentálnym postihnutím.

• **ZPMP Komárno, pani Šookiová:** majú DSS a ambulatnou formou poskytujú služby pre 20 dospelých ľudí s mentálnym postihnutím, kapacitu majú naplnenú, majú uzavretú zmluvu s VÚC, personálne sú dobre obsadení, klientom poskytujú sociálnu rehabilitáciu, pracovnú činnosť, kultúrne aktivity. Tanečník Jaro Beker nacvičil tanečné vystúpenie s klientmi, organizujú workshopy aj pre verejnosť, robia mydielka, plstenie a pod. Spolupracujú s organizáciami v ich regióne: OZ, ZŠ, mesto, zúčastňujú sa na spoločenských aktivitách a pod.

• **ZPMP Kežmarok, pani Semaňáková a pani Gáborčíková:** prevádzkujú denné detské sanatórium a poskytujú služby pre 45 detí predškolského veku, sú predškolským zariadením, ale majú zmluvy aj so zdravotnými poisťovňami, majú stále dost práce, prostredníctvom združenia pomáhajú rodičom.

správy z centrály

- **ZPMP Prešov, pani Hanudelová:** robia pre svojich členov najmä voľnočasové aktivity, ich cieľom je robiť program tým členom, ktorí nie sú umiestnení v žiadnom zariadení poskytujúcom sociálne služby.
- **ZPMP Štúrovo, pani Szucsová:** ich združenie má 21 rokov aktívnej činnosti, robia bežné akcie pre svojich 30 členov a tiež pre verejnosť, chodia do múzeí, galérií, na dni prózy, tradičného Mikuláša, pre mesto vyrábali vianočné vence a pod.
- **ZPMP Svitanie Malacky, pani Šimeková:** združenie je zakladateľom dvoch denných zariadení, ktoré fungujú samostatne ako n. o. a poskytujú ambulantné služby klientom s mentálnym postihnutím, zariadenia poskytujú odborné služby a MZ voľnočasové aktivity, výlety, koncerty, DKZ, vianočná kapustnica a pod.
- **MZ ZPMP Nitra, pani Števková:** majú 21 členov, z toho 8 ľudí s postihnutím starších ako 50 rokov, spolupracujú s partnerskými ZPMP v Komárne, Štúrovo, v Dunajskej Strede. Venujú sa umeniu a kultúre, robia pravidelne DKZ, vianočný večierok, Dobrý deň Nitra, s mestom Nitra by chceli aktívnejšiu spoluprácu.
- **ZPMP ECHO Bratislava, pani Srnáková:** aktivity majú 1x mesačne pre 65 členov, chodia do ZOO, do botanickej záhrady, majú opekačky, klubové stretnutia, športové aktivity, 2x ročne divadlo, a samozrejme vianočný večierok.
- **Impulz ZPMP v Petržalke, pani Romanová:** v Impulze prevádzkujú rehabilitačné stredisko a chránenú dielňu, v ktorej vyrábajú sviečky. Zdroje na prevádzku sú VÚC a ÚPSVaR. Snažia sa maximálne integrovať svojich klientov najmä prostredníctvom spoločenských a kultúrnych aktivít. Spolupracujú so základnými školami, žiaci klientov učia

práci na PC a učia sa hrať hry, chodia na tradičné, ale aj individuálne aktivity. Z mnohých firiem chodia zamestnanci do IMPULZU na workshopy a tu ich učia robiť sviečky.

- **ZPMP Dunajská Streda, pani Agnes Csefalvay:** združenie funguje už 20 rokov, majú 20 rodín s dospelými deťmi s postihnutím. Robia pravidelné stretnutia a aktivity, tak ako aj iné združenia. Kultúra bez bariér je akcia, kde hrajú divadelné predstavenie a spolupracujú pritom s verejnosťou.
- **ZPMP Trenčín, pán Fabián:** Členovia združenia sú vďační za aktivity, ktoré združenie a predseda organizuje. Práve preto sú mnohí dlhoroční predsedovia vyčerpaní, a potrebujú novú motiváciu pre svoju prácu. Prevádzkujú denný stacionár pre 24 klientov. Robia pre členov tradičné klubové stretnutia, športové aktivity, kultúrne a pri jednotlivých príležitostiach tradičné, ako Mikuláš, DKZ a pod. Zástupcovia členských organizácií ocenili možnosť stretávať sa na Rade predsedov, vnímajú to ako možnosť nielen prezentovať svoju činnosť, ale najmä ako výmenu informácií, skúseností a príkladov dobrej praxe.

Slávnostné otvorenie BIVIO

Netrpezlivo sme čakali na slávnostný okamih prestrihnutia zelenej pásky, ktorá 25. 10. 2018 symbolicky odštartovala činnosť Centra BIVIO. *Bivio* po taliansky znamená križovatku alebo rázcestie. Riaditeľka ZPMP v SR Iveta Mišová: „Veríme, že ľudí, ktorí sú klientmi rehabilitačného strediska, táto križovatka nasmeruje správne, aby sa mohli zamestnať a žiť život, aký chcú.“ Pásku pred centrom prestrihli riaditeľka Iveta Mišová, Jens-Jorgen Pedersen z Nadácií Velux, štátny tajomník

ministerstva práce Branislav Ondruš, starosta Rače Peter Pilinský, slovenská priekopníčka v oblasti integrácie ľudí s mentálnym postihnutím do spoločnosti Elena Kopalová a predsedníčka ZPMP v SR Stefi Nováková. Štátny tajomník na otvorení centra odovzdal Združeniu na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR osvedčenie o registrácii od ministerstva. Uviedol, že združenie je len druhým oficiálne registrovaným sociálnym podnikom na Slovensku. „Dlhé roky sa stretávam s ľuďmi, ktorí neveria myšlienke sociálneho podnikania. Pritom v Európskej únii majú sociálne podniky 14,5 milióna zamestnancov a produkujú osem percent hrubého domáceho produktu,“ povedal. Sociálne podnikanie je podľa neho prirodzenou súčasťou európskeho ekonomického myslenia. Na Slovensku sa však väčšinou vníma len ako príležitosť pre pracovnú integráciu dlhodobo nezamestnaných alebo ľudí

s nízkym vzdelaním. „Vraj je to riešenie len pre okresy s vysokou nezamestnanosťou a nemá zmysel podporovať sociálne podnikanie v Bratislave. Aj v Bratislave je však priestor podporovať ľudí, ktorí sú rôznym spôsobom znevýhodnení.“ Do Centra BIVIO by MPSVR SR podľa neho mohlo organizovať rôzne exkurzie, aby nimi inšpirovali ľudí k sociálnemu podnikaniu.

Cup of Nations 2018

Začiatkom novembra sa konala v krásnych priestoroch Moyzesovej sály jedinečná integrovaná tanečná súťaž Cup of Nations 2018, nad ktorou prevzal záštitu prezident SR Andrej Kiska. Súťaž organizoval Tanečný klub Danube pod vedením prezidenta Andreja Mičunka: *Slovensko je svojou rozlohou i počtom obyvateľov veľkou krajinou, ale o to radšej konštatujem, že sme sa stali práve vďaka podpore Slovákov, občanov Slovenska ako i štátu a samosprávy lídrom v integrovanom spoločenskom tanci. Práve integrovaným spoločenským tancom, naším mnohoročným úsilím, ľudským prístupom a profesionalitou sa nám podarilo zmeniť životy mnohým ľuďom so zdravotným postihnutím, ako aj ich zdravým partnerom...* (koniec citátu) Súťažili páry zo 16 krajín sveta. Vo finále párov s mentálnym postihnutím súťažili a umiestnili sa:

1. Veronika Jarotová + Majo Bednár
 2. Zuzka Csontošová + Maťo Mišo
 3. Lucka Ťažárová + Ivo Klen
- Všetkým srdečne gratulujeme a už teraz sa tešíme na tanečný bál, ktorý bude vyústením tanečného seminára!

Práva osôb so zdravotným postihnutím a Agenda udržateľného rozvoja 2030

Pod týmto názvom sa konal 13. 11. 2018 v Centre BIVIO seminár, ktorý organizovala Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR. Predmetom seminára bola prezentácia a diskusia o Agende 2030 pre udržateľný rozvoj ako o nástroji na podporu implementácie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Agenda 2030 definuje ciele udržateľného rozvoja pre všetkých vrátane osôb so zdravotným postihnutím na lokálnej, regionálnej, celoštátnej i medzinárodnej úrovni organizácie spoločnosti. Uplatňovaním cieľov agendy z hľadiska práv osôb so zdravotným postihnutím sa z nej stáva účinný nástroj na uplatňovanie ich práv vo všetkých oblastiach života

správy z centrály

spoločnosti prostredníctvom implementácie stratégií rozvoja spoločnosti vytvorených v súlade s agendou. Ďalšie semináre sa konali v Košiciach (20. 11.), Žiline (21. 11.) a Banskej Bystrici (28. 11.). Semináre sa uskutočnili v rámci projektu „Práva osôb so zdravotným postihnutím a Agenda udržateľného rozvoja 2030“ realizovaného Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím v SR. Semináre boli realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

ĎAKUJEME

Rok sa s rokom stretáva, nastal čas zastaviť sa, pouvažovať, čo sa nám podarilo, čo nás potrápilo, ako ten rok 2018 vyzeral. Na stránkach časopisu sme vás pravidelne informovali nielen o aktivitách nášho združenia, ale i o zaujímavých akciách, projektoch či zážitkoch z celého Slovenska. Stalo sa už tradíciou, že na tomto mieste ďakujeme. Ďakujeme ľuďom (dobrovoľníkom, odborníkom, rodičom, sympatizantom...), organizáciám, sponzorom. Bez vás a bez nich by nebolo možné robiť zaujímavé a zmysluplné projekty či činnosti.

Rok 2018 je pre nás o to významnejší, že sme otvorili brány BIVIO. Ďakujem všetkým zamestnancom ZPMP v SR, ktorí svojou kvalifikovanou a kvalitnou prácou prispievajú nielen k rozvoju organizácie, ale aj k zlepšeniu životov mnohých ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín na Slovensku.

Ďakujeme za spoluprácu v roku 2018 členským organizáciám ZPMP v SR, teší nás, keď sa nám spoločným úsilím daria presadzovať dôležité zmeny. Ďakujeme všetkým členom a členkám redakčnej rady časopisu Informácie a To sme my za skvelú prácu počas roka 2018!

Veľká vďaka všetkým, za finančnú, materiálnu a ľudskú pomoc. ĎAKUJEME vám a dúfame, že budeme mať vašu priazeň aj v ďalšom roku:

Jednotlivci: Baláž Milan, Baričák Hirax Pavel, Blažeková Dagmar, Borošová Lenka, Brnková Katarína, Cangár Miroslav, Cangárová Lucia, Cséfalvay Agnes, Csontosová Mária, Deák Ján, Demeter Martin, Drahovský Richard, Ďurechová Silvia, Ďurica Jozef, Fabian Dušan, Filová Veronika, Fogdová Marcela, Gajanová Dagmara, Gajan Dávid, Garaj Jozef, Garajová Jarjabková Patrícia, Gindlová Barbara, Grossová Lucia, Haizer Lukáš, Hajachová Zuzana, Hajduková Miška, Halušková Magdaléna, Hampl Ivan, Harachová Tatiana, Haydu Karin, Hlavatá Petra, Hlavatý Andrej, Hlavenková Iveta, Homolová Zuzana, Hrubá Eva, Chmelová Zuzana, Jajcaj Roman, Jakubcová Martina, Jarolíňová Martina, Kleštincová Barbora, Klimková Darina, Kopalová Elena, Kostercová Vlasta, Košťová Marta, Kovacs Martin, Krajčovič Ladislav, Kralovič Michal, Kresánek Mikuláš, Krihová Darina, Krištofová Klára, Kružliaková Jana, Kudlík Marián, Kuhnová Daniela, Kuzmová Katarína, Kvokačka Lukáš, Labát Tomáš, Langová Jana, Lowinski Jana, Macháľková

Barbora, Maková Ivana, Malec Tomáš, Masaryková Alena, Matiaško Maroš, Matúšová Žaneta, Medlová Katarína, Melich Ján, Mišo Miroslav, Mišo Miroslav Jr., Móza Pavel, Nanišková Nikola, Neslušánová Katarína, Nevedel Jozef, Novák Vlado, Nováková Stefi, Nováková Nina, Ollé Mirka, Ondrejčáková Skarlet, Orosová Silvia, Papánková Magda, Peterecová Katka, Plavuchová Antalová Lenka, Pleceník Cecil, Polačková Zuzana, Procházka Ján, Procházková Jozefína, Protušová Kristína, Pudišová Mária, Puterová Ingrid, Rachelová Tereza, Reháková Anna, Remzíkova Lucia, Rendoš Miroslav, Rendošová Anna, Schwarzová Alžbeta, Sládkovičová Simona, Soldanová Katarína, Stanovičová Lívia, Stražilová Jana, Styková Mária, Šalát Juraj, Števková Eva, Štiberová Natália, Šufliarský Juraj, Šulovská Monika, Šušková Tatiana, Tomaško Mária, Ujpál Martin, Vargová Martina, Veselý Vladimír, Vinczeová Adela, Víťazková Lenka, Vyberalová Ľubica, Záhorcová Viera, Žitňanská Jana a ešte mnohí anonymní milí ľudia.

Donori, partneri, firmy: 4 sports media, s. r. o., AC +, Agentúra podporovaného zamestnávania Bratislava, Aplaus, s. r. o., Artforum spol., s. r. o., Asociácia včasnej intervencie, Aupark – Unibail-RodamcoGroup, Avon Cosmetics, s. r. o., Baoba, o.z., Bilanc Audit Slovakia, s. r. o., Bratislavský samosprávny kraj, Campana Batucada, Centrum pre filantropiu, n.o., Centrum včasnej intervencie Bratislava, Dakujeme.sk, Dobrovoľný hasičský zbor Bratislava, DSS Symbia Zvolen, Eset, s. r. o., Exo Technologies, s. r. o., Igor Holka – umelecká agentúra Unisono, Imi Trade, s. r. o., Inclusion Europe, Inclusion International, KL Team, s. r. o., LESY Slovenskej republiky, štátny podnik Lesnícke a drevárske múzeum L.K. Permanent, spol. s r. o., Ludialudom.sk, Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, Mestská časť Bratislava-Staré mesto, McDonald's, Mestská časť Bratislava-Petržalka, Mgr. Art. Boris Németh, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Nadácia ESET, Nadácia Orange, Nadácia Pontis, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Veolia, Nadácie Velux, Napas, s. r. o., Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR, Okresný úrad Bratislava, Organizácia muskulárných dystrofií v SR, OZ Socioforum, OZ Slovakia, s. r. o., Penzión Hradisko, s. r. o., Polygrafické centrum, s. r. o., Prima, n.o., Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Redigovanie, s. r. o., Region press, s. r. o., Saleziáni dona Bosca na Slovensku, Slovenská sporiteľňa, a. s., Spoločnosť Downovho syndrómu, Tanečný klub Danube, TASR, TDI – Completing, s. r. o., Tise – Grupa Banku Credit Cooperatif, Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Úrad splnomocnenca pre rozvoj občianskej spoločnosti, Vstúpte, n.o., Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím, Websupport, s. r. o. atď.

Prof. MUDr. Mária Šustrová, CSc. oslávila významné životné jubileum.

V mene ZPMP v SR srdečne blahoželáme a Mgr. Magdaléna Papánková v osobnom mene pripája nasledujúce slová: Zdravíme vás jasavou piesňou...

Milá Majka,

k Tvojemu okrúhlemu a významnému životnému jubileu Ti všetci v ZPMP v SR blahoželáme. Tešíme sa spolu s Tebou, že si stále rovnako aktívna, úspešná a činorodá ako za mladi. Vtedy sme spolu my dve spievali v Detskom speváckom zbore Československého rozhlasu v Bratislave túto zdravicu. Dnes patrí naplno Tebe. Bud' stále taká radostná, krásna a milá ako naša obľúbená pieseň. Popri svojej role matky, vedkyne a iných úlohách sa celoživotne venuješ ľuďom s Downovým syndrómom, za čo si Ťa všetci veľmi vysoko vážime. Želáme Ti veľa síl a chuti do ďalšej životnej etapy.

Mgr. Magdaléna Papánková

